AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

KURULTAYDAN SONRA C.H.P

23 EKİM 1964

FİYATI: 1

A K İ S

HAFTALIK AKTÜALÎTE MECMUASI

Sayı : 540 Cilt : XXXI Yıl : 11

Sahibi
Mübin Toker

Başyazarı
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Y.Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler **Kısmı**: Halûk Ülman — Magazin **Kısmı**: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — Sinema: Tarık Kakınç — Musiki ve Fen: Daniyal Eriç — **Yayınlar:** İlhami Soysal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
T.H.A.
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Birlik Klişe Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P K 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı Tarih :
22.10.1964

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS Okuyucuları

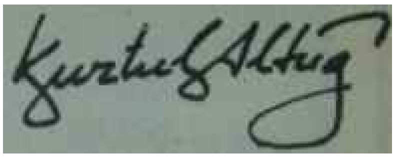
Haftanın içinde, AKİS kurmay heyetini bir konu ziyadesiyle meşgul etti.

Geçen sayımız piyasaya verildikten hemen sonra bir bomba haber duyuldu: Sovyet Rusyada Krutçef, hiç beklenmedik bir anda, sessiz sedasız saf dışı edilmiş, Rusyada bir iktidar değişikliği olmuştu AKİS'çiler sevinçle ellerini ovuşturdular: Eh, ne de olsa, haftanın olayı belirli şekilde ortaya çıkmıştı. Başlangıçta, Krutcefin devrilmesinden sonra iktidara gelen iki sovyet politikacısını - Brejnef ve Kosigin - kapak konusu olarak işlemeyi düşündük. Ancak, olayın üzerindeki bulutlar henüz kalkmamış ve Rusyada hakiki hâkimin kim olduğu belirli hale gelmemişti. Demir Perde gerisinden gelen haberlerin ise sıhhat derecesi pek kuvvetli değildir. Bu yüzden, AKİS'in kurmay heyetini bir makûl sebep, Krutcefi kapak konusu olarak islemeğe itli: Olay, Krutcefin devrilmesiydi. Yeni yöneticilerin birer kukla olmadıkları hakkında ise yeterince bilgi yoktu. Krutçefin kapak konusu olmasına ittifakla karar verildi Böylece Sovyetler Birliğinde cereyan eden ve mahiyeti henüz pek belli olmayan olayın asıl kahramanı Nîkita Krutçef AKİS'e kapak oldu,

Kapak konusu hakkında kesin karara varıldıktan sonra iş kolaylaşmıştı Dış Politika yazarımız Halûk Ülman büyük iş düşmekteydi. Ülman evvelâ bütün yabancı ajansları taradı, sonra, daha dün Rusyanın "Kuvvetli Adam"ı savılan Nikita Krutçef hakkında doküman toplamağa başladı, Başyazarımız Metin Toker ise meseleye bir başka yönden bakarak Sovvet Rusyada vukubulan iktidar, değişikliğinin anatomisini "Haftanın İçinden" inde inceledi. Halûk Ülmanın topladığı hiç bir yerde bulamıyacağınız bilgilerle hazırlanmış olan ve AKİS'in baş tarafında yer alan DEMİR PERDE genel başlıklı yazı büyük bir ilgiyle okunacaktır. Bu altı sayfalık yazıda, Rusyadaki iktidar değişikliğini sebepleriyle takip edecek ve yazıyı süsleyen çerçeveli yazılarda ise hem Sovyetler Birliğindeki dramın içyüzünü, hem de nerdenin arkasındaki idare mekanizmasını öğreneceksiniz. Bilhassa "Rusyada Hiyerarşi" başlıklı yazıyı, bu bakımdan, dikkatle okumanızı tavsiye ediyorum.

Rusyadaki değişiklik birden nazarları Demir Pepeye çevirdiğinden, yurtta olup bitenler bir an için ikinci plânda kaldı Oysa CHP Kurultayı bitmişti ve İktidar partisinin en yüksek organlarında görev bölümü yanılmağa başlanmıştı. YURTTA OT DP BİTENLER kısmımızda okuyacağınız "CHP" başlıklı yazıda, Kurultaydan sonra CHP'nin durumuna bulacaksınız.

Saygılarımızla

İçindekiler

günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Spor — Tokyo Olimpiyatları 10 Ekim günü açıldı. Türkiyenin çeşitli spor dallarında elemanlarla katıldığı bu Olimpiyatlarda en büyük ümidi güreşçilerdi Fakat ne yazık Od, türk güreşinin altın çağı, Yaşar Doğu, Gazanfer Bilge ve Celâl Atiklerle kapanmış bulunmaktadır. Bugün Rusya, Japonya, İsveç, İran ve hattâ Almanya dahi türk antrenörlerin gayretleriyle bu sporu, Mal gölgede bırakacak şekilde öğrenmişlerdir. Yaşar Doğulardan bu yana geçen yollar rakiplerimiz lehine işlemiş, güreşçilerimiz özellikle Tokyoda yapılan olimpiyatlarda alman inanılmayacak kadar düşük dereceleri âdeta bir bayram sevinci içinde karşılamışlardır.

Kamozowa Olimpiyat salonunda üç minderde birden yapılan güreşlerde, serbest güreş takımımızdan şampiyon hık alan tek güreşçi, 87 kiloda İsmail Ogandır. Diğer sıkletlerde aldığımız gümüş ve bronz madalyalar ancak durumu kurtarabilmiş, türk serbest güreş takımı gayrires mi tasnifte birinci olmuştur.

Serbest stilde kazanılan bu tatmin edici olmaktan uzak birinciliğin yarasıra asıl fiyaskoyu, greko-romen stilde üstüste uğranılan başarısızlıklar teşkil etmiştir. Bu stilde ilk günden itibaren üstüste uğranılan başarısızlıklar sonucu takım tasnifinde Türkiye, ancak 10. sırada yer alabilmiştir. Greko - romende tek şampiyonumuz Kâzım Ayvazdır.

Birkaç ylldanberi devam etmekte olan bu zincirleme

Tokyo Olimpiyatlarında türk ekibi

Şen gittik yaslı geldik

başarısızlığın nedenleri üzerinde durmak ve hastalığın teşhisi konulduktan sonra bir an önce çarenin aranmasına başlamak zamanı gelmiştir Herhalde. İncelemelerden sonra ortaya çıkacak sonuç, sadece güreşçiler acısından değil, idareciler ve Güreş Federasyonu bakımından da pek iyi olmıyacaktır. Zira hata sadece disiplinsiz ve imkansız sporcunun değil idarecilerden baslıyarak. Federasyona ve hattâ Devlet Bakanına kadar her-

Ancak. Tokyo Olimpiyatlarında Türkiyenin uğradığı fiyasko sadece güreşe münhasır değildir. Atletleri, miz de birbirinden kötü derecelerle başarısızlıklar zincirine yeni halkalar eklemişlerdir. Atletizm müsabakalarında Cahit Önel. Aydın Tuna diskalifiye olmuşlar. Muharrem Dalkılıç ise katıldığı iki yarışta birkaç turdan sonra pisti bırakmak zorunda kalmıştı. Halterde Sadık Pekünlü 435 kilo kaldırarak ancak onbirinci olabilmiştir.

Tokyo Olimpiyatları herhalde, spor tarihimizde pek parlak bir sayfa olarak yer almıvacaktır.

Dışişleri______Bu hafta Çarşamba günü Ankarada Dışİşleri Bakanlığı tam ortasına bir bomba düşmüş binayı hatırlatıyordu. Koridorlarda koşuşturmalar oluyor, fiskoslar yapılıyor bütün odalarda herkes bir tek konuyu konuşuyordu. Bomba Türkiyenin en büyük tirajlı gazetesi Hürriyetin "Skandal" başlığıyla ve sekiz sütun üzerine verdiği bir haberdi. Herkesin çok meşgul bildiği Atina Büyük Elçimiz Nedim Veysel İlkin bu habere göre asıl aşk ve meşke meşgul bulunuyordu. Hürriyet hadiseyi, kahramanlarının isimleri ve resimleriyle veriyordu.

Gerçek şudur : 9 Mayıs 1964 tarihinde Atina Büyük Elçiliğimizde 2 katip Şükran Güneş - 21 yaşında bir kadındır. Merkeze alınmıştır. Güneşin Merkeze alınması Büyük Elçi İlkinin şikayeti üzerine ve 4037 sayılı kanun gereğince olmuştur. İlkin genç 2 katibin "ahlaki durum" undan şikayetçidir. Haziran ayında Bakanlığın inzihat Komisyonu toplanmıştır. Komisyon Güneşin dosyasını inceleyince Büyük Elçi İlkinin daha önce bir şahıs hakkında müsbet raporlar verdiğini tesbit etmiştir. Bunun üzerine İlkinin şikayeti Güneşe tebliğ olunmuş ve kendisinden savunması istenmiştir. Şükran Güneş savunmasını 10 Temmuzda vermiştir. Hürriyet bu savunmayı ele geçirmiş ve onu yayınlamıştır. Güneşin mukabil iddiası İlkinin kendisine ilan-ı aşk ettiği fakat 64 yaşındaki Büyük Elçinin karısından da çok korktuğu Büyük

Elçinin bir gün habersiz evine geldiği bu sırada karısının kendisini bastığı evin camını çerçevesini indirdiği ve hemen hemen Bayan İlkinin hiddeti olduğudur.

Karşılıklı iddiaların doğruluk dereceleri bilinmemektedir. Bunun sebebi de Bakanlığın iddiaları tetkik etmemiş olmasıdır. Buna sebep olarak ise İlkinin Bakan Feridun Cemal Erkin tarafından sadece hususi dostudur ve Bakan kendisini Atinada tutmak için elinden geleni yapmaktadır. Halbuki İlkin görevinde bir başarı göstermiş değildir ve tipik bir "eski ekol haricâyecisi"dir.

Şükran Güneşin bir iddiası. Bayan İlkinin evine geldiği, camı, çerçeveyi indirdiğidir Bu, gayet kolay şekilde tahkik edilebilecek bir husustur Nihayet hadise bir ma. hailede ve herkesin gözü önünde cereyan etmiştir. BakanJık Atinaya bir müfettiş göndermiş olsaydı Bayan İlkinin gerçekten böyle bir rezalet çıkarıp çıkarmadığını hemen öğrenebilirdi. Yapılmamış olan budur. Öteki karşılıklı iddiaların hepsi nihayet iki kişi arasında geçmiş olabilir ve o takdirde bir karar verebilmek için itibar edilebilecek sev sözdür Ama ev basmak bir maddî hadisedir ve bütün meseleyi aydınlatabilecek niteliktedir. Eğer Şükran Güneşin bu iddiası doğruysa herhalde Erkin bile, ne kadar ahbabı olursa olsun ve Erkin tabiatı icabı ne kadar hissi davranan bir kimse bulunursa bulunsun herhalde İlkini Atinada tutacak değildir.

Muhakkak olan. son zamanlarda gözerin üzerine çevrildiği Dışişleri ailesinin bu çeşit skandallerden en ziyade üzülen grupu teşkil ettiğidir. Ama Dışişlerinin itibarını kurtarmak kirli çamaşırları gizlemekle değil, çamaşır kirletenleri gereci gibi cezalandırmak, hele kendilerini dışarda hiç tu tutmamakla kaabildir.

Pimdi hadise Dışişleri Bakanlığının seviyesini aşmıştır. Başbakan Dışişleri Bakanından hesap istemek durumuna gelmiştir.

Maliye______Maliye Bakanı Ferit Melen, haftanın ortalarında Çarşamba günü basına 1963 yılı genel bütçesinin kesin rakamlarını açıkladı. Bakanın açıklamasına, göre 1963 yılı söylentilerin hilafına ilk defa açıksız olarak kapanmıştır. Bütçenin bu özelliğinin yanısıra bir diğer önemli yönü de geçmiş yıllara nazaran hacim itibariyle daha geniş olmasıdır.

Melen, açıklamasında 1963 kesin hesap sonuçlarını şöyle özetledi:

1 — 1963 yılı genel bütçe ödenekleri, yıl içinde eklenenlerle birlikte. 13 milyar 487 milyon liraya, ulaşmıştır. Bunun 8 milyar 421 milyon lirası carî giderlere, 4 milyar 66 milyon lirası yatırımlara ait bulunmaktaydı.

2 — Bu ödeneklerden yapılan harcamalar. 7 milyar 744 milyonu carî masraflara. 3 milyar 745 milyonu da yatırımlara, ait olmak üzere toğlam olarak 11 milyar 489 milyon liraya baliğ olmuştur.

3 — Bu giderleri karşılayan gelir tahsilatı 11 milyar 494 milyon liraya varmıştır.

4__Kesin hesap neticelerine göre yıl spnunda artan ödeneklerin tutarı 880 milyon liradan ibarettir. Bir anlamda tasarruf demek olan bu miktarın 637 milyon lirası cari masraflardan 243 milyon lirada yatırım ve transfer ödeneklerindendir.

5 — 11 milyar 494 milyon liralık gelir tahsilatı ile 11 milyar 489 milyon liralık harcama arasındaki 5 milyon liralık fark, bu yıl genel bütçesinin fazlasını teşkil etmektedir

Bu açıklamalar, 1963 bütçesinin ekonomik istikrar içinde yüksek harcamalı ve denk bir bütçe olarak kapandığını göstermektedir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 11 23 Ekim 1964, Sayı: 540 Cilt: XXXI

D E M İ R P E R D E

Sovyetler Birliğindeki değişiklikten sonra gazetelerin durumu
Eski ağızda yeni taam.;

Rusya

Bir devir kapandı

(Kapaktaki Politikacı)

Geçen haftanın sonlarındaki Perşembe günü, sisli bir akşam Moskovanın üzerine çökerken rus başken tinde bir heyecan havası esti, Saatin 17'yi biraz geçtiği bir sırada yabancı komünist muhabirlere bir haber salınarak radyolarının başından ayrılmamaları tembih edildi, adyonun çok önemli bir haber vereceği bildirildi.

Aslına bakılırsa son günlerde Moskovada bir şeylerin cereyan etmekte olduğu dikkatli gözlerden kaçma. mıştı. Hatta haftanın baslarında bazı Doğu Avrupa gazetelerinin muhabirimi Moskova civarındaki bir sayfiye evinde, rusların kullandıkları isimle bir "daça"da Komünist Partinin Merkez Komitesi üyelerinden bazılarının "ilgi çekici toplantılar" yaptıklarını haber vermişlerdi.

Bu sırada Krutçef, dinlenmek için Karadeniz kıyılarındaki Soçiye gitmişti. Orada ayın başında bir Pakistan Parlâmento Heyetini kabul etmiş, daha sonra da bir fransız bakanıyla, Gaston Palswski ile görüşmüştü. Krutçef Palevski ile 13 Ekim Salı günü görüşmüş, kendisine, fezadan dönen rus feza adamlarının karşılanması töreninde bulunmak üzere Soçiden ayrılacağım söylemişti Fakat Krutçef ondan sonra ortalarda görünmemişti,

Perşembe akşam üzeri Moskovadaki merak ,her zaman saat 17 civarında çıkan ve başyazarlığını Kurtçefin damadı Adcubeyin yaptığı İzvestiyarun yayınlanmamıasıyla arttı. Izvestiya ancak çok önemli hadiselerde yayınlanması geciktirilen bir gazetedir. Ni. tekim saat 17.45'te İzvestiyadan resmî bir açıklanma yapıldı; Gazete Perşembe akşamı çıkmayacak, "çok önemli bir olay"'ı haber vermek üzere Cuma sabahı diğer resmî organ, Pravda ile beraber çıkacaktı,

Pravda Perşembe sabahı mutad şekilde çıkmıştı. Fakat bir nokta dük kati çekmişti: Gazetede Krutçefln adı bir defa bile zikredilmiyordu. Hal buki, feza gemisi başarısı dolayısıyla yabancılardan gelmiş telgraflar vardı. Bunların hepsinde, Çarşamba günü yayınlanan telgraflarda olduğunun

HAFTANIN İÇİNDEN

Bir Değişikliğin Anatomisi

Metin TOKER

Moskovadan dünyaya, geçen hafta "heyecanlı haberler" in yayıldığı sırada Rusyada bir rejim değişikliği, yahut sisteme karşı bir darbe teşebbüsü bekleyenler olmuş mudur, bilinmez. Eğer böyleleri çıkmışsa. bunlar çok saf kimselerdir. Hatta Kızıl Ordunun, kudreti Komünist Partinin elinden aldığı veya alacağı tarzındaki ümitler de birer ham hayâlden ibarettir. Kızıl Ordunun Sovyetler Birliğinde esaslı bir siyaset unsuru olduğu muhakkaktır. Ama bir batı demokrasisinde de Ordu aynı hu. susiyeti taşımaktadır. Nasıl bir batı demokrasisinde yetkili sorumlular Ordunun temayülünü hesaplayarak hareket etmek zorunluğundaysalar komünist sistem içinde de Orduyu hiç dikkat nazarına almamak, düşünülebilecek bir davranış değildir.

Bu nokta, komünizmi faşizmden ve nazizmden ayıran belli başlı farklardan bîridir Harpten önce dahi, tabii harp sırasında Almanyada ve İtalyada rejimin bir darbeyle değiştirilebilmesi ihtimali hiç bir zaman imkânsız hal almamıştır. Almanyada Hindenburg, Ordu nazizmle yekvücut olmamışlardır. İtalyada Kral daima bir ayrı unsur olarak görülmüştür. Nazizm ve faşizm birer memleketin iktidarda bulunan idare tarzı olmaktan Meriye geçmemiştir. Buna mukabil komünizm, her şeyiyle Rusya demektir ve Rusyada bütün kuvvetler komünisttir. O itibarla Moskovadan gelen "heyecanlı haberler" rejim içinde bir kudret değişikliğinden başka şey hatırlatmamıştır. Nitekim olan da budur.

Komünist Rusyayı basit bir "tek şahıs diktatoryası" saymanın da imkânı yoktur. Proletarya Diktatörlüğü lafı, Leninin iktidarı aldığı günden bu yana geçen yılların sonunda belki mânasını kaybetmiştir. Ama Sovyetler Bir liğindeki diktatoryanın bir "kolejial diktatorya", bir "heyet dlktartoryası" olduğu son hadiselerle de ortaya çıkmıştır. Bugün dünyada pek çok diktatör vardır Fakat bunların her hangi birini devirebilmek için bir takım kuvvetleri seferber etmek ve vuruşmak, yahut vuruşmayı göze almak lâzımdır. Faruk böyle devrilmiştir, Nuri Sait böyle devrilmiştir Ree böyle devrilmiştir. Menderes böyle devrilmiştir. Kasım, Diem, Peron hep böyle devrilmiştir. Ancak Rusyadadır ki Malenkoflar, Bulganinler re şimdi Krutçef bir heyetin kapalı kapılar arkasında aldığı kararlar neticesi devrilmektedir. Buna "devrilmek" değil, "değişmek" demek daha doğrudur ve demokratik tarzla hiç ilgisi bulunmayan o sistemde - tâbir caizse - "demokratik değişme" budur. Rusyada ihtilâl sadece "Saray Darbesi"dir ve Kremllinin hâkimi Kremi inde kararlaştırılmaktadır.

Moskovadan gelen heyecanlı haberler üzerinde bu gerçekler göz talinde tutularak düşünülecek olursa değişikliğin mânası daha kolay anlaşılır, Bir demokratik memlekette Başbakan nasıl, Parlâmentonun güvenini kaybedince, yani güvensizlik oyu alınca düşerse Rusyada da Krutçef, memlekete asıl hâkim olan parti heyeti kendisini artık tutmayınca devrilmiştir. Parti heyetinin kendisini tutmaması sebepleri, esas itibariyle bir parlâmentonun bir Başbakanı tutmaması sebeplerinin eşidir. Bu, Başbakanın politikasının beğenilmemesidir

Krutçefin düşmesine sebep olarak gösterilmek istenilen şahsî, hususi ve hissi unsurların her birinde bir doğruluk payı bulunabilir. Rusyada Krutçeften daha mahir bir muhterisin çıkmış olması da mümkündür. Ama, eğer Kremlinin Hâkiminin politikası beğenilmemiş olmasaydı bütün bu sebepler kudretin Krutçefin elinden böylesine kolaylıkla alınmasına yetmezdi. Rusyadaki değişikliği, öteki unsurların hepsinin üstünde "bir politikanın ademi tasvibi" mânasına almak lâzımdır.

Her memleketin olduğu gibi Rusyanın politikası iki cephelidir. Bir iç politika vardır, bir dış politika. Komünist bir sistemde gerçek sebepler her zaman açıklanmadığı ve daha ziyade dış görünüşler ön plâna çıkarılıp onlar tartışıldığı için Krutçefin beğenilmeyen politikasının iç politika mı, dış politika mı, yoksa hem iç, hem dış politika mı olduğu henüz bilinmemektedir. Bilinen, Krutçefin içte de dışta, da güçlüklerle karşıkarşıya bulunduğudur. Rusyadaki değişiklikte "aslan payı" iç politikaya ait bile olsa, sebeplere Krutçefin dış güçlükleri mutlaka tesir etmiştir. Rus olmayan kimseleri asıl ilgilendiren nokta budur. Bunun dünyadaki denge, dolayısıyla dünya barışı noktasından önemi hayatîdir.

Bugün komünist âlemin meselesi rus-çin anlaşmazlığıdır. Bu anlaşmazlık komünist âlemli ikiye bölme tehlikesini doğurmaktadır. Çinin huysuzluğunu harp istemesine, barış içinde, beraber yaşama prensibine inanmamasına, komünizmin esaslarına Krutçef ten fazla bağlı bulunmasına atfetmek işi biraz fazla basite irca etmek. tir. Eğer Çinin silâhları sadece bunlar olsaydı Mao Ce-tung yanında başka hiçbir komünist parti bulamazdı. Çinin çıkışı, komünist âlemdeki rus hegemonyasma karşı bir çıkıştır. Bir çok memleketteki komünist partinin çin-rus anlaşmazlığında Moskovaya karşı vaziyet alması, bu memleketlerdeki idarecilerin "dünya ile münasebetlerini Moskova kanalından tanzim etme mecburiyeti"nlar. tık kabul etmemeleri sonucudur. Krutçef. komünist alemde rus hegemonyasını, Stallinin kullandığı metodlardan başka metotlarla devam ettirme siyasetinin şampiyonu olmuştur. Ama Krutçefin yolu arzulanan neticenin tam tersini vermiş, âsi Cin yola gelmediği gibi komünizmin âsi çocukları çoğalmıştır. Komünist âlemdeki karşılıklı bağların hiç bir zaman bu kadar gevremediği bir gerdektir. Bu isyan hareketleri nereye kadar gidecektir? Rusyaya, asıl hâkim olan ekibin bunu düşünmüş olması lâzımdır. Komünizmin Doğu Avrupada henüz temelsiz bulunduğu ve büyük nisbette rus korkusuyla devam ettiği Macar ihtilâliyle belli olmuştur. Krutçefin tutumunun bir çözülmeye, bir dağılmaya kadar gitmesi ihtimali Moskovada çok kimimin gözünü korkutmuştur.

Fakat şimdi Moskovanın Pekine karsı tutumunun da hemen ve spektaküler tarzda delmesini beklememek lazımdır. Böyle bir davranış komünist alemin liderliğini derhal ve otomatik tarzda Rusyadan alır. Çine verir. Bu bakımdan Kremlinin yeni hakimlerinin makul bir ölçü **bulmaları lazımdır ve bunu bulmak kolay değildir.**

Moskovadaki değişiklik hakkındaki en doğru teşhis galiba bunun "komünist alemin bir iç işi" olduğunu söylemektir.

aksine, Krutcefe değil de Komünist Parti Merkez Komitesine hitap ediliyordu.

Sisler dağılıyor

Saatler 19'a gelir ve merak havası Moskovadan bütün dünyaya yayılırken Helsinkide bir haber patladı. Helsinikide "umumiyetle doğru haber alan bir kaynak" Krutçefin görevlerinden birini terkedeceğini bildirdi. Saat 19'u bir kaç dakika geçe ise Patiste AFP Krutçefin hem Komünist Parti Birinci Sekreterliğinden, hem de Rusya Başbakanlığından ayrılacağını, yerine Birinci Sekreterliğe Brejnefih. Başbakanlığa da Kosiginin getirileceğini duyurdu.

Bu sırada dünyanın bütün siyasi liderleri Moskovadaki gelişmelerden dakikası dakikasına haberdar ediliyorlardı. Başkan John son bir seçim turnesîndeydi. General de Gaulle Brezilyada, Riodaki Frahsa Elçiliğinde fransız kolonisini ağırlıyordu.

Türkiyede İsmet İnönüye haberi Özel Kalem Müdürü Necdet Calp verdi. İnönü kendisine derhal Dışişleri ile Tanıtma ve Tu. rizm Bakanlarıyla temasa geçmesini, bu servislerin Baş bıkanın evine her yarım saatte telefon ederek son haberleri ulaştırmasını bildirdi Hariciyenin telsizleri harekete geçirilmek istendi, tabii bir netice alınamadı. Bunun ürerine -adyolar dinlenerek hadiseler takip edildi ve gelişmeler İnönüye bildirildi, İnönü Cuma sabahı kendi partisinin Kurultayında hadiseyle ilgili olarak söylediği sözleri o sabah, toplantıya gitmek üzere evinden ayrılmasından bir kaç dakika önce yazdırdı

Başka bir tepki New York'un is mahallesi olan Wa.ll Street'de kendini gösterdi: sınaî hisse senetleri düştü.

Hemen hemen aynı saatlerde Moskovada başka bir faaliyet göze çarpıyordu. Krutçefin rus başkentinin göze çarpan yerlerdeki büyük resimleri kaldırılıyordu. Diğer taraftan büyük caddelerde motosikletli milis kuvvetleri kol gezmeye başlamışlardı. Halkı telâşa verecek gösterişli bir faaliyet yoktu ama bir takım emniyet tedbirlerinin alınmakta olduğu farkediliyordu.

Rus radyoları ve Tass ajansı normal olarak çalışıyor, mutad haberleri veriyorlardı. Saat 21 sularında Tass ajansı Moskovada misafir bulunan Küba Cumhurbaşkanı Osvaldo Dortikos'un -Fldel Castro Başbakandır - Kremimde bir folklorik dans seyrettiğini bildirdi. Locada misafir Başkanın yanında sadece Rusya Devlet Başkanı Mikoyan ile Komünist Parti Merkez Komitesi Sekreteri Yuri Andropof vardı. Daha sonra radyo, o gün Dartikos şerefine verilen öğle yemeğinde hazır bulunanların isimlerini yaydı. İlk okunan isim Brejnefin is. mi oldu.

Krutçeften bahis yoktu.

Resmî açıklama geliyor.

Saat 22.06'da Tass ajansı resmî tebliğlerden ilkini verdi Tebliğde bildirildiğine göre Komünist Partinin Merkez Komitesi Çarşamba günü bir toplantı yapmış, Birinci Sekreter Krutçöf Yoldaşın bu görevinden affedilmesi talebini kabul etmiş ve yerine Leonid İliyiç Brejnefi getirmişti. Krutçef görevinden affını isterken ilerlemiş yaşı ve bozulmuş sıhhatini ileri sürmüştü. Saat 22.38de ikinci bir tebliğ geldi. Yüksek Şûra Perşembe günü Mikoyanın başkanlığında toplanmış, Krutçefin Başbakanlıktan affi talebini kabul etmiş, yerine "ittifakla" Başbakan Muavini Kosigini tayin etmişti.

Fakat Moskovada çok kimse Çarşamba günü bir Merkez Komitesi toplantısı yapılmış olduğu haberine fazla kulak asmadı. Bir defa, Komite yelerinden bir kısminin Başkente ancak Perşembe günü döndüğü biliniyordu Sonra, ancak Perşembe günüdür ki büyük, resmi siyah otomobiller Merkez Komitesinin bulunduğu binanın önünde görülmüştü. Tebliğ, daha ziyade sonradan gelen istime benzetildi. Krutçef önce görevlerinden uzaklaştırıltmş, başka "kuvvetli şahsiyetler" idareye el koymuşlar, ondan sonra toplantı düzenlenerek bu fiilî durum üyelere kabul ettirilmişti. Haraketin ruhu olarak Moskovada hemen Suslofun adı dolaştı.

Moskovada ilk tefsir ancak sabahın l'inde ortaya çıkan Pravdada göründü. Pravda Krutçeften hiç bahset, miyor. fakat Rusyanın idaresine Komünist Partinin 20. ve 22. Büyük Kongresinde kabûl edilen prensiplerin hakim bulunduğunu yazıyor, "Marksizm-leninizm bayrağı altında komünist partinin idaresinde komünizmin yeni zaferlerine doğru ileri!" diyordu.

Saat 4'de Rusya radyosu haberler bülteninde değişiklikten bahsetmedi bile. Hadise olmuş, mesele bitmişti.

Halbuki Rusyada kapanan bir de. virdi.

Rusyada Hiyerarşi

Rusyada memlekete ve devlete hâkim organ Komünist Partidir. Komünist Parti, kanunen Rusyadaki tek organize siyasi teşekküldür. Başka bir siyasî teşekküle müsaade yoktur,

Komünist Partinin en yüksek organı Büyük Kongredir. Büyük Kongre prensip itibariyle her dört yılda bir toplanmaktadır. Kongre bir Merkez Komitesi seçmektedir ki bu komite en az altı ayda bir toplantıya çağırılmaktadır. Kararlar Merkez Komitesinde alınmaktadır. Komite, üyelerinin üçte ikisinin talebi üzerine de toplanabilmektedir.

Merkez Komitesi parti faaliyetini asıl idare etmek için bir Başkanlık Divanı ve bir Sekretarya seçmektedir. Başkanlık divanında on üye vardır. Bugün bu on üye şunlardır: Brejnef, Voronof, Kozlof. Kosigin, Mikoyan, Podgorni. Polianski. Sus'of, Şvernik. Kirilenko

Sekretaryada ise Birinci Sekreter _ yani Partinin asıl hakimi - şimdi Brejneftir. Diğer 11 sekreter şunlardır: Kozlof. Suslof Demicef İlyiçef, Ponrunaref, Çelepin. Andropof. Titif, Poliakof. Rudakof Podgorni

Komünist Partinin yanında. Anayasaya göre. Sovyetler Birliğinde iktidar Yüksek Şûraya aittir. Yüksek Sûra 15 federal cumhuriyetin temsilcilerinden teşekkül eden iki meclisi bir parlâmentodur. İki Meclis Birlik Meclisi ve Milliyetler Meclisidir. Bunlar senede iki defa. kısa bir süre için toplanırlar. Toplantının arasında Yüksek Şura Prenidyumu gündelik işleri yürütür. Bu prezidyumûn onbeş başkan vekili onaltı üyesî ve bir sekreteri vardır. Başkanı Devlet Başkanı mevkiindedir. Bugün Başkan Mikoyandır. Fakat Rusyarla Devlet Başkanının görevi protokollerdir ve fiilen bir kuvveti yoktur. Resmî protokolde, de başta gelmez.

Sovyetler Birliğinde Hükümeti Yüksek Şûra Prezidyumu tayin eder ama bu. asıl, Komünist Partinin Merkez Komitesinin teklifi üzerine olur.

Bu hiyerarşi içinde bugün, Rusyanın hâkimi Brejneftir.

Enteresan bir adam

Bundan aşağı yukarı dört yıl kadar önce, 1958 Eylülünde, Ntew York'-daki meşhur Manhattan adasının doğu kıyılarında göğe yükselen Birleşmiş Milletler binasının Genel Kurul salonunda sanki yeni bir dünya savaşı öncesi havası esiyordu ikide bir söz alıp kürsüye çıkan kısa boylu, şişman adam, her defasında elini havalarda sallayarak konuşuyor, dört bir yana tehditler savuruyordu. Bir keresinde o kadar kızıştı ki burnumun iki yanın daki yumrucuklar hiddetten titrerken sağ elini yumruk yapıp salona doğru uzattı ve bütün gücüyle "Belki bizi günün birinde mahvedebilirsiniz ama" diye bağırdı "şuna hiç şüpheniz ol. masın ki giderken sizi de beraber götüreceğiz."

Bu sözlerin üzerine" bütün salonu derin bir sessizlik kapladı. Kürsüdeki açık saçlı, şişman adam işte bütün dünyaya meydan okuyordu ve Allah bilir ya. birgün kafası tozarsa bu dediğini de yapacak durumdaydı Fakat salondaki bu sessizlik uzun sürmedi. Kürsüdeki adamın yüzü yavaş yavaş değişti, hiddet çizgilerinin yerini hafif bir gülümseme aldı. Anlaşılan, ak. lından bir şeytanlık geçiyordu. Nitekim, önündeki bir şişeden bardağına doldurduğu suyu yudumladıktan sonra, karşısındakileri şöyle bir süzdü ve sözlerine devam etti :

" —Arkadaşlar, Sovyetler Birliğinin herşeyi de kötü demidir ya.. Meselâ şu içtiğim su Kafkaslardan gelen nefis bir maden suyudur, dünyada eşi yoktur. Midesinden şikâyeti olan herkese tavsiye ederim "

Bu sözlerin üzerinden birkaç saniye geçmeden salonu bir kahkahadır kanladı, gerilen yüzler yumuşadı ve herkes, derin bir nefes çekecek yeniden koltuğuna gömüldü, kürsüdeki adamı dinlemeye başladı.

Rusyadaki değişiklikle siyaset sahnesinden kaybolan işte bu. bundan dört yıl önce bütün dünyayı yeni bir savaşın eşiğine kadar geldiğimize inandırıp sonra isi sakaya boğan şişman açık saçlı kısa boylu politikacıdır. On yılı aşkın bir süred'r kaderini elinde tuttuğu Sovyetler Birliğinin politika geleneğine uygun olarak, sessizce ortadan çekilmiş daha doğrusu çekilmek zorunda, bırakılmıştır Moskovada yapılan resmi açıklamaya bakılırsa, bir zamanların o kadar korkulan sevilen, kızılan ümit bağlanan politikacısı yoldaş Nikita Sergieviç Krutçef sadece yasının ilerlemiş olması, sağlık durumunun elverişsizliği yüzünden görevlerinden ayrılmıştır. Krutçef, eski arkadaşı Mareşal Bulganini bir oyuna getirip Başbakanlıktan uzaklaştırdığı 1958 yılından itibaren bu görevleri kendi üzerinde toplamış bulunuyordu.

Brejnef ve Kosigin
Rusyada iki adam

İlk tepkiler

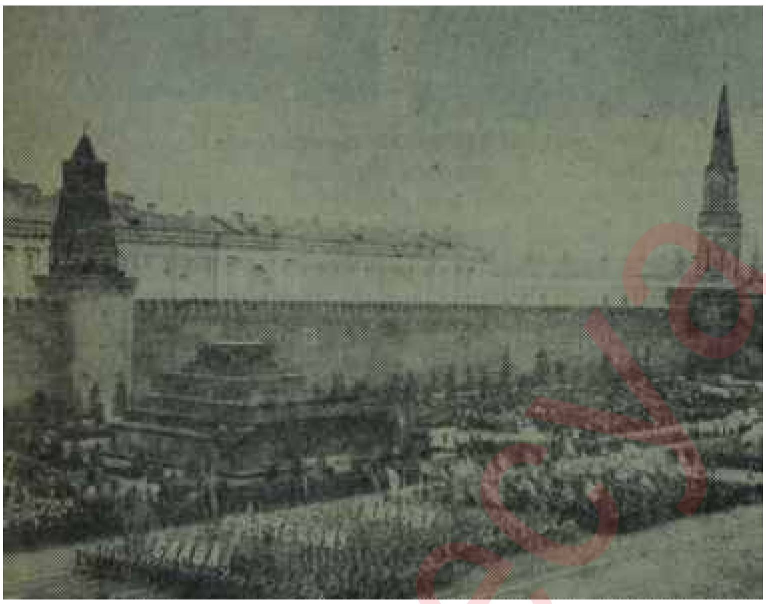
Kutçefin işbaşından uzaklaştırılması bütün dünyada çeşitli yankılar uyandırdı. Cuma sabahı Pekinde çıkan Halkın Sesi gazetesi "Krutçef yürüdü" diye başlık atıp bundan duy duğu sevinci gizlemedi. Birleşik Ame_ Brezilyada duyulduğu zaman, o sırada Lâtin Amerika gezisini tamamlamak üzere olan De Gaulle Rio-de-Janeiro açıklarına demirlemiş yatında Papalık temsilcisi Monsenyör Mess ile görüşüyordu Krutçefin işbaşından ayrıldığını kendisine söyledikleri zaman De Gaulle Mess'e dönerek "Bu dünya kimseye kalmaz. Monsenyör" rikada Başkan Johnson telefon basından ayrılmadı. Resmi açıklama dedi. "baksanıza sevimli Krutçef de gitmiş!"

Herhalde dünyada Krutçef'in sağlık sebeplerinden dolavı çekildiğine inanan bir kişi bile çıkmadı. Gerçi eski Başbakan yetmişini aşmıştı, hattâ son zamanlarda sıhhatinin yerinde olmadığı da biliniyordu. Geçen yıl bir kalp krizi geçirdiği söyleniyor. du , o zamanlar ortalıkta Krutçefin işbaşından ayrılacağı söylentileri bile dolaşmıştı Fakat Krutçefin su sıralar da bu durumuna hiç aldırış ettiği yok tu. Karadeniz kıyılarındaki ufak dinlenmeler dışında, sağlam bir insan gibi bıkıp usanmadan çalışıyordu. Şu günlerde sağlığında ani bir kötüye gidiş olmadığına göre de. bu bildiride gösterilen sebebe inanmak için fazla saf olmak gerektiği noktasında ittifak edildi. Bir ingiliz yorumcunun da haklı olarak söylediği gibi, Krutçefin sağlık durumu istifası için bir sebep değil, ancak mazeret olabilir.

Belgrad kaynaklı bir habere göre, Krutçefin görevlerinden alındığı top. lan tının yapılmasında geçen Temmuz ayında Başbakan yardımcılığından alınıp sembolik bir yer sayılan Yüksek Sovyet Prezidiyumu Başkanlığına getirilen Mikoyanın büyük payı olmuştur. Krutçefin çok yakın arkadaşı olmakla beraber, Mikoyan eski Başbakanın hem iç, hem de dış meselelerdiki davranışlarının bazılarını beğenmiyordu. Bunu bilen Krutcef Mikoyami Temmuz ayında devlet başkanlığına getirmiş, o sırada devlet başkanı olan Brejnefi de Mikoyanın yerine kendine yardımcı yapmıştır. Yüksek Sovyet kademelerinde yapılan bu değişiklik, o zaman. Krutçefin Brejnafi kendine halef seçtiği şeklinde yorumlanmıştı. Anlaşılan halef selefinin yerini almak için biraz aceleci davranmıştır.

Yürüyen tilki

Gerçekten, gene Belgrad kaynaklı aynı haberde belirtildiğine göre. Kruteçf Kafkaslardan Moskovaya gelirken Parti Merkez Komitesinde bazı

Kremlin önünde geçit resmi yapan Sovyet Ordusu
Kimin emrinde?

tenkitlerle karşılaşacağını biliyordu, fakat bu toplantıda azınlıkta kalıp işbaşından uzaklaştırılacağını aklına bile getirmemiştir. İşin doğrusu ara. nırsa, Krutçef on yılı aşkın saltanatı boyunca çeşitli komplolarla karşılaşmış ve bunların hepsinin altından kalkmasını becermiştir. Bir kere, Krut çefin geçen hafta uzaklaştırıldığı koltuğu ele geçirmesi bile çetin ve çok çekişmeli bir mücadele sonunda olmuştur. Stalin 1953 Martında öldüğü zaman, Krutçef Sovyetler Birliği içinde az tanınan, dışında ise hiç tanınmayan bir kimseydi. Devlet ve parti mekanizmasını kendi etkisi al. tına alabilmesi için Malenkof - Beria- Molotof üçlüsünü teker teker kilit noktalarından uzaklaştırması gerekmiştir. Berianın kurşuna dizilmesinden sonra Malenkofun ayağını kaydırıp Başbakanlık koltuğuna Bulganini oturtmuş, Molotofu da fırsat buldukça herkesin önünde küçük düşürmekten geri kalmamıştır. 1956 yılında toplanan Komünist Sovyet Partisi 20. Kong resinde Krutçef Staline karşı aman. sız bir kampanya açınca, parti içinde ki Stallncilik ilk fırsatta bunun açışım çıkarmak için pusuya yatmıştır.

Stalinci kliğin beklediği bu fırsat 1957 yılında çıkmıştır. Krutçef 1957 Haziranında Bulganin ile birlikte Finlandiyaya resmî bir ziyaret yaparken Malenkof ve Molotof Parti Merkez Komitesini toplantıya çağırmışlar ve Krutçefi Birinci Sekreterlikten uzaklaştırmak istemişlerdir. Bu toplantı sırasında. Krutçefe karşı, Molotof ve Malenkofla Kagânoviç. Per vuçin, Saburof ve Voroşilof yoldaşlar da birleşmişlerdi. Fakat derhal Moskova'ya dönen Krutçef, parti içindeki kuvvetine dayanarak, meseleyi azınlıkta kaldığı Merkez Komitesinden Parti Prezidiyumuna aktarmış ve Pre zidiyum içinde kendine bağlılığından emin olduğu bütün üyeleri askerî uçaklarla Moskovaya getirtmiştir. Prezidiyum toplantısı sonunda Stalincilerin istediğinin tam tersi çıkmış. Krutçefin durumu biraz daha kuvvetlenirken Malenkof, Molotof, Kagânoviç ve arkadaşları Merkez Komitesinden atılmışlardır.

Krutçefin Parti Genel Sekreterliği ile Başbakanlığı kendi üzerinde birleştirmesi, 1958 Martındadır. Krutçef bu sırada Birleşik Amerika ile doğrudan doğruya bir anlaşma yapıp dış güçlükleri ortadan kaldırmak ve ondan sonra da iç meseleler üzerine eğilmek istiyordu. Fakat bunun için, herşeyden önce, Sovyetler Birliğindeki yürütme gücünü kendi eline alması gerekiyordu. Bu bakımdan, zaten ötedenberi kendine ayakbağı saydığı Bulganini bir tarafa itmek zamanının geldiğine hükmetmiştir. Bulganinin 28 Mart 1958 de görevinden çekilmesinden sonra, Krutçef Sovyetler Birliğinin tek hakimi kalmıştır.

Evdeki hesaplar ve çarşı

Gercekten, Krutçefi bütün iktidarı boyunca düşündüren en önemli konunun. Batılılarla, özellikle Birleşik Amerika ile anlaşıp bütün dikkatini iç meselelere çevirmek olduğuna şüphe yoktur. Fakat eski Sovyet Başbakanı. Batıya yaptığı her yaklaşma de. nemesinde beklenilmedik güçlüklerle karşılaşmıştır. Bir kere, İkinci Dünya Savaşından artakalan Almanya ve Berlin meselesi, her seferinde Krutçefin karşısına dikilen güçlüklerin başında geliyordu. Eski Başbakan, bütün komünist ülkelerdeki itibarını kaybet meden Doğu Almanyadan vazgeçemez di. İkincisi Pekinli idarecilerin tutumu da Krutçefi çok uğraştırmıştır. Batılılarla, hele Birleşik Amerikayla anlaşmak fikri. Komünist Çin yöneticilerini küplere bindiriyordu. Hattâ Pekin, barış içinde birlikte yaşama ilkesini bile dünya ihtilâli fikrine aykırı bulduğu için Krutçefin bu icadına hiç ısınamamıştır. Krutçef ile Pekin arasındaki bu anlaşmazlık, sonunda. Sovyetler Birliği ite Komünist Çin arasındaki bağların tamamen kop masına kadar gidecektir.

Eski Sovyet Başbakanının Batı ile anlatma isteği, hiç şüphesiz. Sovyetler Birliği içinde de küçümsenemeyecek bir muhalefetle karşılaşmıştır. Stalin. ci geleneğe hâlâ bağlı bazı Sovyet idarecileri, fırsat düştükçe Krutçefi Batılılara karşı fazla yumuşak olmakla suçlandırmaktan vazgeçmesimişlerdir. Krutçef zaman zaman bunların etkisi altında kalmaktan kendini kur. taramamışlar. Meselâ, o kadar büyük ümitlerle toplamaya çalıştığı Zirve Konferansında olup bitenler bunun en güzel örneğidir. Sovyet uçaksavarları 1960 yılının 1 Mayısında Ural dağları üzerinde ucan U-2 tipindeki bir amerikan keşif uçağını düşürünce, Krutçef de büyük ümitler bağladığı bu toplantıyı torpillemek zorunda kal. mıştır. Bütün siyasi yorumcular su noktada birleşmektedirler : Eğer Krut cef U-2 olayına rağmen Zirve Toplantısına katılsaydı, bundan tam dört yıl önce verinden olurdu;

İşbaşında bulunduğu süre içinde Krutçef Ski defa Birleşik Amerikaya gitmiş, iki defa da Amerikan başkanlarıyla karşıkarşıya gelip konuşmuştur. Krutçefin Amerikaya ilk yolculuğu 1959 yılındadır. Bu yolculuk sırasında Krutçef Camp David'te Başkan Eisenhower ile görüşmeler yaptı ve

iki dev ülke arasındaki geçimsizliklere bir çare bulmaya çalıştı. Fakat büyük bir savaştan artakalan çözümü güç meseleler, iki ideoloji arasındaki kapatılması güç uzaklık, durmadan degişen dünya durumu sağlam bir anlaşma zemini bulunmasına elvermedi. İki liderin bütün anlaşabildikleri nokta, aralarındaki anlaşmazlıkların çözümü için kuvvete başvurmamak prensibi oldu. Bu anlaşma, Krutçef ile Pekin idarecileri arasında acı bir geçimsizliğin doğmasına yolaçan olayların birincisi olsa gerektir. Komünist Çin lideri Mao Çe-tung, Eisenho. wer ile Krutçef arasındaki bu buluşmayı "zenginler buluşması" diye adlandırmış, bu ilki dev ülkenin fakir milletlerin sorunlarını hiçbir zaman gereği gibi anlayamayacaklarını ileri sunmuştur. Hele kuvvete başvurmamak konusunda varılan prensip anlaşması, Mao'ya göre, Krutçefin ihtilâlci komünizme indirdiği en büyük darbedir. Ayni şekilde, Komünist Çin idarecileri, 1963 Haziranında Moskovada imzalanan nükleer denemeleri durdurma anlaşmasını da ihtilalci komünizm ilkellerine aykırı bulacaklar, bir komünist ülkenin kapitalist devletlerle anlaşma yapmasını marksçıleninci görüşlere ihanet olarak vasıflandıracaklardır

Kennedy ile buluşma

Krutcef. Birleşik Amerikaya 1960 Eylülünde ikinci defa gitmiş, bu sefer de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun onbeşinci dönem çalışmalarına katılmışlar. Eski Sovyet Başbakanının bu Amerika yolculuğu sırasında söylediği sözler bütün dünyada halâ bazan hayret, bazan da gülümsemeyle hatırlanmaktadır. Meselâ Krutçef, New York'a ayak bastıktan sonra, kendisine Zirve Konferansını niçin baltaladığını soran gazetecilere şöyle demiştir:

"— Evet. biz Beşler Konferansını terkettik, çünkü sizler bu konferansı bir ahıra çevirdiniz!"

Bir başka kere de, U-2 olayını hatırlatarak. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda şunları söylemiştir:

"— Eğer Bireşmiş Milletlerin Güvenlik Konseyi bu casusluk uçuşundan dolayı Birleşik Amerikaya karşı birşey yapamıyorsa, bu Konser bir tükürük hokkasından daha berbattır ve Güven. lık Konseyi değildir."

Genel Kurulda zamanın İngiliz Başbakanı Macmillan konuşurken papucunu çıkarıp sıraların üzerine vurması ise hâlâ hatırlardadır.

Krutçef, 1961 Haziranında da Kennedy ile Viyanada buluşmuştur.

Nikita Krutçef iktidarda, olduğu günlerde yardımcısı Brejnef ile
Dost kazığı

Bu buluşmadan müsbet bir sonuç çık. maması üzerine Sovyet liderinin tutumunda elle tutulur bir sertleşme olmuştur. Berlindeki utanç duvarının örülmesi, Kübaya roket rampaları ku. rulması hep bu buluşmadan sonradır. Anlaşılan, Batıyla yapılan görüşmelerin kendi çıkarlarına uygun bir sonuca bağlanamayacağını anladıktan sonra, Krutçefin Sovyetler Birliği içindeki muhalifleri eski Başbakanı sertleşmeye zorlamışlardır. Fakat bu sertlik politikası kısa sürmüş, Kübattaki Sovyet füzeleri konusunda çıkan korkulu çatışmada Krutçefin gerilemesi ve onun hemen arkasından Moskovada nükleer denemelerin durdurulması ile ilgili anlaşmanın imzalanması ile yeniden bir sessizlik devresine dönül müştür. Küba gerilemesi Krutçefi Kremlinde şimdiye kadar gördüğü en büyük muhalefetle karşı karşıya bırakmış, fakat eski Başbakan bunu da kazasızca atlatmasını becermiştir. İş başından uzaklaştırıldığı sıralarda, Krutçef Batı ile anlaşma ümitlerini hâlâ yitirmemiş olmalı, ki. Pekine bir daha kendisine karşı hücuma geçmek fırsatım vermek ve Doğu Almanyayı kızdırmak bahasına da olsa, önümüzdeki yıl başlarında Bon'u ziyaret etmek niyetini açıklamış bu. lunuyordu,

Bilinen ve bilinmeyenler

Ömrü devamlı mücadeleyle geçen Krutçef, yaşı ilerlediği de göz önünde tutulursa, elbette günün birinde iş başından çekilecekti. Fakat geçen haftaki çekiliş, açıkça anlaşılıyor ki, kendi isteği dışında, zorla olmuştur. Acaba Kremlindeki liderler neden Krutçefe böyle bir oyun oynamışlar, ihtiyar politikacıyı niçin bir gece içinde sessiz sedasız, kendisine bir teşekkürü, bile çok görerek bir kenara atıvermişlerdir?

Bu sorunun kesin cevabını henüz kimse bilmemektedir. Fakat Krutçef Rusyasında eski Başbakana karşı bir muhalefet hiçbir zaman eksik olmamış tır. Bir kere, Stalinin hatırasına hâlâ bağlı olan bazı idareciler, komünizmin bu büyük önderinin adının kitaplardan silinmesine, cesedinin bilinmeyen bir köşeye atılmasına, yaptıklarının kötülenmesine açıkça karşı gelmeseler bi le içlerinden kırılmışlardır. İkincisi, Krutçefin iş başına geldiği şündenberi izlediği iktisadî politika da o kadar başarılı çıkmamıştır Eski Başbakanın büyük ümitler bağladığı yedi yıllık plân bir türlü amaçlarına erişememiştir Sovyet halkına kısa bir süre içinde amerikan refah seviyesini geçmek sözünü veren Krutçefin bu amaca ulaşmak için üretim mallarını bir kenara iterek tüketim maddeler, üze-

rinde durması, sanayide çalışan yüksek, kademeli bürokratları ve teknisyenleri eski Başbakanın aleyhine çevir iniştir. Tüketim mallarına gelince, Boş bakan Krutçefin bu konuda başarı sağ ladığı da söylenemezi Tarım ürünleri, bütün gayretlere rağmen, Sovyetler Bir ligi halikının ihtiyacını karşılayacak se viyeye çıkarılamamıştır. Sovyetler Birliği, geçen yıl, halkını besleyebilmek için Batılı devletlerden buğday satın almak zorunda kalmış, bunu yapabilmek için de altın toklarından büyük bir kısmını harcamıştır. Geçen yıl Sovyetler Birliğinde çekilen yiyecek kıtlığı, savaşın sona ermesinden buyana geçen yirmi, yıl içinde bir kere daha görülmüş değildir. Tanım ürünlerini çoğaltmak için uzak bölgelerdeki el değmemiş; toprakların ekilmesi projesi de, tarıma ayrılan yatırım payının verimsiz topraklarda eriyip gitmesinden başka bir sonuç ver. memiştir.

Nihayet, Sovyet silahlı kuvvetlerinin yüksek kademesinde de son günlerde Krutçefe karşı bir muhalefet başlamış olduğu bilinmektedir. Bazı Sovyet kumandanları Krutçefin klâsik ordu düzeniyle klâsik silâhları ihmal edip Sovyet savaş gücünü bütün bütüne güdümlü silâhlara dayandırmak istemesini hoş karşılamamaktadırlar.

Krutçefin iş başından çekilmesi konusunda asıl bilinmeyen, dış politika ile ilgili etkenlerin bu olayda ne kadar payı olduğudur. Milletlerarası barışı ve güvenliği yakından ilgilendirdiği için. bütün dünyadaki yorumcular en çok bu sorunun cevabını araştırmaktadırlar. Krutçef devrinde diğer komünist devletlerin iç düzenlerinde bir gevşeme olduğu, bu devletlerle Moskova arasındaki bağların nitelik değiştirdiği, Sovvetler Birliğiyle Komünist Çin arasında başlayan geçimsizlik sonunda komünist dünyada parçalanmalar başladığı doğrudur. Nite. kim. Krutçefin Komünist Çini takbih etmek amacıyla önümüzdeki Aralık ayının ortasında Moskovada toplamak istediği konferansa davet edilen 26 ülkeden ancak onikisi müsbet cevap vermiştir. Geri kalan onüç ülkeden bir kremi, özellikle Asvadaki komünist ülkeler açıkça bu konferansa katılmıyacaklannı bildirmişlerdir, bir kısmı da kararsızlık içindedirler

İleriye bakış

Moskovada iş başına gelen yeni idareciler Krutçefin yetiştirmeleri olduğuna göre Sovyetler Birliğinin dış politikasında bugünden» yarına öyle büyük değişiklikler beklenemez. Bir kere bugün çekirdekli silâhların eriştiği nokta gözönüne alınınca üçüncü bir dünya savaşını düşünmek insanlık için intihar olacağına göre, bütün ülkelere barış içinde birlikte yaşamaya çalışmaktan başka çare kalmamaktadır. Böyle olunca da yeni Sovyet idarecilerinin Pekinin savaşçı tezini be. nimsemeleri düşünülemez. Nitekim, Sovyet idaresindeki değişikliğin hemen ertesinde Batılı başkentlerindeki Sov-

Devrilen Krutçef
Dünya dönüyor

yet temsilcileri, Batılı devletlere Moskovanın barışçı tutumundan ayrılmayacağı konuşunda teminat vermişlerdir.

İkinci olarak, Doğu Avrupadaki komünist ülkelerin yeniden kayıtsız şartsız Moskovaya bağlanmaları diye birşey de düşünülemez. Stalinin ölümünden buyana köprülerin altından çok su akmıştır ve o zamanın uyduları şimdi kendi başlarına buyruk birer bağımsız devlet kesilmişlerdir. Zaten bunların Polonya ve Romanya gibi en olgunları da, Çin-Sovyet anlaşmazlığında, Mao Çe-tungun uzlaşmaz tutumunu beğendikleri için değil, fakat her ülkenin kendi politikasını bağımsız bir şekilde çizmeye hakkı olduğunu düşünerek Pekinin takbih edilmesine yanaşmamaktadır. lar. Sonra, komünist ülkelerin çoğu bugün Batılı devletlerle önemli iktisadi ve kültürel bağlar kurmuşlardır, Kremlindekl yeni idareciler isteseler bile bu bağları kesecek değillerdir.

Buna karşılık, bütün komünist devletlerin komünist dünyasındaki bağların biraz daha sıkılattığını, eski dayanışmanın yeniden kurulduğunu görmekten memnun olacaklarına şüphe yoktur. Çin-Sovyet anlaşmazlığından sonra komünist dünyasının parçalanan birliği, bu devletlerin çoğuna göre yeniden sağlanmalıdır. Krutçef Pekini kendi görüşünü benimsemeye zorlamakla beceriksizlik yapmıştır, şimdi bu beceriksizlik tamir edilmelidir. Zaten Moskovada kurulan yeni idarenin de Çin-Sovyet anlaşmazlığını bu açıdan ele alması beklenmektedir. Kremlinln yeril efendileri Pekinin milletlerarası politika görüşünü benimsemeseler bile -ki Krutçefin yetiştirmesi olduklarına göre benimsemeyecekleri söylenebilir - iki ülke arasındaki soğukluğu gidermeye çalışacak. lardır, o kadar. Yoksa Moskova ile Pekin arasındaki anlaşmazlıklar öyle bir idareci değişikliğiyle, giderilecek gibi değildir.

El elden üstündür

Bu görünüşe bakarak Sovyetler Birliğindeki yönetim değişikliğinin milletlerarası politikaya fazla etkisi olmayacağı ileri sürülebilir ama. eğer Kremlindekl darbenin arkasında, bilinmeyen bir diten varsa, o zaman elbette ki iş başkâlaşır. Gerçi bugün Sovyetler Birliğinde idareyi ele alanlar Krutçefe yakın kimseler olarak biliniyor Bunlar Kremlinde ne kadar oturabileceklerdir, bütün mesele buradadır. Bugün iş başına gelen Brejrief-Kosigin idaresi bir süre devam ettikten sonra bunlardan biri, ya da onların arkasındaki bir başkası idareyi tek başına ele almak isteyecek- ve eninde sonunda bunu başaracaktır. Önümüzdeki yıllar içinde Sovyetler Birliğinde sivrilecek bu tek adam kim olacaktır? Bu soruya şimdiden karşılık bulmanın imkânı yoktur. Eğer sivrilecek bu tek adam Mao Çe-tung taraflısı bir Stalinci olursa, o zaman dünya işlerinin gerçekten kızışması beklenmelidir.

C.H.P. 17. Kurultayı toplantı halinde

Gözler üstünde

Millet

Güzel sözler

Türk milleti, CHP'nan 17. Kurultayından sonra bir "ileri Türkiye Beyannamesi" ile karşı karşıyadır. Bu beyannamede, umumiyetle, bugün Türkiyenin gerçek ihtiyaçları olarak aklı başında kimseler, aydınlar ve memleketin sağlam kuvvetleri tarafından kabul edilen görüşler belirtilmektedir.

Türkiyenin son yirmi yıl içinde geçirdiği değişikliklerin hemen hepsi CHP Kurultaylarında formüle edilmiştir. Bunların her biri, ilk yayınlandıklarında "Gerçekleşir mi bu?" 'Nasıl gerçekleşebilir?", "Olacak şey değil !" tarzında tereddütlere vesile vermiştir. Fakat şimdi başlar geriye çevrilip de bakıldığında CHP Kurul--aylarının kararlaştırdığı ileri adımların hepsinin atıldığı görülmektedir. İlk Hedefler Beyannamesinin yayınlandığı karanlık günleri bir düşünmek lâzımdır. Işık bu memleketin üzerine hiç düşmeyecek gibi geliyor ve sabık olmayacaklarından emin bir grup karanlığı her gün biraz daha arttırıyordu. Bugün, iki meclisten anayasa mahkemesine, bir hür ülkenin bütün dış çerçevesi yerine konmuştur ve işlemeye başlamıştır.

CHP'nin Temel Hedefler Beyannamesi de böyledir. Türkiyede grevin kabul edilebileceğini ve öteki memleketlere nazaran hiç de daha fena olmayan bir tarzda işleyeceğini kim tahmin ederdi? Bunun. gibi. Temel Hedefler olan mevzuat değişiklikleri de çerçevenin içine oturtulmuştur.

Bu hafta CHP türk milletinin karşısına Yeni -Türkiye Ülküsü ile çıkıyor. Doğrusu istenilirse geçirilen istihalenin tabii neticesi budur. Buna "meyva alma" devresi de denilebilir. Bu beyanname de, tıpkı ötekiler gibi karamsar veya en hafifinden endişeli yorumlara yol açmıştır. Bir bakıma bu tepki sebepsiz değildir. CHP şimdi en zor sahaya girmektedir. Yeni bir Türkiye ne çerçevedir, ne mevzuattır. Yeni Türkiye yaşayan, canlı bir varlık olacaktır. **CHP** bu hayatiyeti verebilecek midir? Bunun için gerekli havayı yaratabilecek midir? Türkiyenin aslında yüzü aynı istikamete çevrik çeşitli kuvvetlerini harekete geçirebilecek midir?

CHP bu sebeplerden dolayı imtihanlarının en çetiniyle karşı karşıya gelmiştir. Partinin mazisi ümitli olmak için bir takım ışıklar taşımaktadır. Sadece bu beyanname bile hiç olmazsa meselelerin bir büyük siyasî teşekkül tarafından bilindiğini göstermektedir. Böyle bir beyanname yayınlayan Kurultayın sonunda Genel Başkan İnönünün yaptığı kapanış konuşması da dikkat nazarına alınırsa - İnönü bunda, öteki siyasî partilerin yolunu tutmamak gereğini, CHP'nin kendi işine bakması lâzım geldiğini bildirmiştir- CHP bir rayın üzerine konulmuştur.

Şimdi gözler trenin nasıl, hangi yakıtla ve nasıl bir süratle hareket ettiğine dikilmiştir. Her halde "CHP Meselesi"nln bugün Türkiyenin kaderi ve istikbali bakımından 1 numaralı meseleniz olduğunu İnönü ve idareci takımıyla Kurultay anlamış görünmektedir.

Bu bile bir ümittir.

C. H. P.

Kulistekiler..

Haftanın başındaki Pazar günü, CHP İstanbul milletvekillerinden Sabri Vardarlı ile İstanbul delegelerinden İsmail Ağa Kurultaydan beş-on dakika için kaçamak yapmışlar, Piknikte öğle yemeği yiyorlardı. Bir ara Süleyman Ağa, akşam 18 uçağında yer ayırttığını ve İstanbula döneceğini söyleyince, Vardarlı başını yemek tabağından kaldırarak, hayretten açılmış gözlerle sordu:

"— Oy kullanmadan mı döneceksin?"

"— Eh, ne yapalım, öyle olacak herhalde.."

Bu defa Vardarlı, sadece Ağayı değil, masada bulunan diğerlerini de hayretler içinde bırakacak bir lâf etti:

"— Öyleyse niye geldin?.."

İşte bütün tenkitler, konuşmalar re "İleri Türkiye" beyannamesinin yanında Kurultayın "fon müziğini Vardarlının bu sözleri aksettirmekte, dir. Kurultayın açılış gününden çok daha önce başlıyan çalışmaların, temasların tek amacı olmuştur: Parti Meclisi Geçimleri!

Bu defaki seçim mücadelesi üç kademede olmuştur: Başa, başaltına ve ortaya güreşenler arasında.. Bunlardan özellikle başa güreşenler o kadar çoktur ki sonuçlar alınıp, Parti Meclisine seçilen üyeler belli olduktan sonra bile, ikimin Genel Sekreter olacağı bir türlü kesin olarak tahmin edilememiş ve ancak haftanın başında Salı sabahı Genel Merkezde yapılan toplantının sonucu dışarıya fısıldandıktan sonra durum anlaşılabilmiştir.

Kurultayın başlangıcında Kemal Satır, Başbakan Yardımcısı ve Genel Sekreter olarak seçimlerin en şanslı adamı kabul ediliyor, Öztrakın istikbalinin ise Satırın, işgal ettiği iki koltuktan birini boşaltmasına bağlı olduğu söyleniyordu. Bu arada, "Paşa, Başbakan Yardımcılığı ile Genel Sekreterliği isterse ayırır, istemezse ayırmaz. Her şey ona bağlı" sözleri, kuliste en çok tutulan slogandı. Ancak günler ilerledikçe ortaya başka bir slogan daha çıktı: "Paşa herhalde bu işe karışmaz..."

Böylece, Öztrakın mümkün mertebe çok oy alması ve Parti Meclisine mânevi baskı ile mücehhez olarak girmesi sağlanmak istenmişti. Gerçekten bu slogan hayli tuttu. Ama bu arada ortaya başka kuvvetli isimler çıktı. Özellikle Reşit Ülker başkanlığındaki Sait Şalay, Oğuz Oran ve arkadaşlarından ibaret İstanbul grupu Fevzioğlunu destekliyor ve Gülek taraftarlarına tesir ederek, Turhan Feyzioğlu ile arkadaşlarının seçilmesi için çalışıyordu. Ülker ve arkadaşları, bu faaliyetleri sırasında bayrak olarak, son Parti Meclisi toplantısında Emin Paksütün Gölek lehinde yaptığı konuşmayı kullandılar. Ayrıca Paksütttn, Gülekin tekrar Partiye alınması için oy verdiğini, Feyzioğlunun ise Genel Sekreter Yardımcısı olması sebebiyle çekimser kalmaya mecbur olduğunu açıkladılar.

Bu açıklamalar doğrudur. Her hal. de Gülekçilerle bir zamanlar can düşmanı olan ve Gülekin Genel Sekreterlikten atılmasını dalma kendilerinin eseri diye gösterip övünen Feyzioğlu - Paksüt ikilisinin şimdi. Gülekte değil, kendilerinde değişiklik oldu. ğu için 180 derecelik dönüş yapması çok ibret vericidir.

Gülekçilerin Büyük Sinema fuayesinde yürütülen bu kulis faaliyetinin plânlaması Kasım Gülekin Karanfil Sokakta oturan yeğeninin evinde yapıldı. Feyzioğlu ekipi, Gülekçilere göre. Parti içinde kuvvetli bir ekipti ve böyle bir ekipe yamanmak işlerine gelmekteydi. Feyzioğlu ise, Gülekin hayli yıprandığını çok iyi bilmekte ve bu eski şöhretin, Partiye tekrar girse bile ,bir varlık gösteremiyeceğini düşünerek, grupun oylarını kazanmak amacıyla ikili oyunu benimsemekteydi. Asıl hedefi Aksal veya Erim gibi "Veliaht Adayları" olan ve kendi veliaht adayı olan Feyzioğlunu ileri süren bu takım Güleki geçici bir müttefik saymaktadır.

Ancak, Feyzioğlu ve ekipinin kulis

Bir Kurultay nedir ve ne değildir?

Ülküsü bir "İleri Türkiye" olan CHP Kurultayında, hem de bu Kurultay üyelerinin sol yön liderlerinin idaresinde bîr grupun Eğitim konusunda yaptığı çıkış, toplantının "soğuk duş"unu teşkil etmiştir.

Bîr defa, bir parti genel kongresinde genel kongrelere karşı değil Hükümet Başkanına, Parti Meclîs Grupuna ve Meclis Umumi Heyetine karşı sorumlu bir Bakanı denetlemeye kalkışmak sorum sınırlarım aşmak demektir, CHP son yirmi yıl içinde, Parti Genel Merkezlerinin sorumlu tesrii organlar üzerinde bir hâkimiyet kurması arzularına karşı vaziyet almıştır. Böyle istidatlarla çetin mücadeleler yapmıştır. CHP nin Meclisteki üye sayısı otuz civarına indiğinde bile bizzat Genel Başkan İnönü "İttihat ve Terakkinin Merkez-i Umumi zihniyetine müsaade etmeyeceğiz" diyerek kuvvetler ayrılığının esasını korumuştur. Şimdi, böyle bir partinin Kurultayında Bakanlara "İstifa, et" veya "İstifa etme" di. ye haykırmak dışardan gazel okumaktır.

Ama bunun dışında, bir başka nokta dikkati çekmektedir. Bir Kurultay elbette ki memleketin önemli meseleleri, prensipler, görüşler üzerinde tartışmalar yapar, temenniler ileri sürer. Bu çeşit görüşmeler o siyasi teşekkülün fikir platformunu teşkil eder. Parti hükümetleri, Başbakanı ve Bakanlarıyla ilhamlarını bu platformdan alırlar. Fakat, insaf edilsin, borçlu sınıf geçme diye bi--im mevcut eğitim sistemimizle dahi taban tabana zıt ve sadece bazı kimseleri şahsen ilgilendiren bir husus "önemli mesele-", "prensip" .veya "görüş" sayılabilir mi? Esası tembelliğe prim olan bu davranışın, demagojiye bulaştırılarak CHP'nin "ilerici" etiketini kendisine yapıştırmış bir zümresi tarafından silah diye kullanılmaya kalkışılması sadece ayıp olmuştur. Kurultay bunu yapacak yerde ciddi bir eğitim politikasının tesinti için temenni hazırlamış olsaydı her halde çok daha fazla itibar kazanırdı. Halbuki konu, Milli Eğitim Bakanıyla boğazlaşmakta olan bir grupun her vasıtayı mubah sayarak gürültü çıkarmak. Kurultaya kaba kuvvetle hakim olmak. Bakanı müşkül mevkide bırakmak gayretinin öte. sinde bir mana kazanmamıştır.

Zaten neticede de müşkül mevkide kalanlar gürültücüler olmuştur Milli Eğitim Bakanının bin tane kusuru olması muhtemeldir. Ama hesaplaşma tarzı bu olunca Bakan mağdur mevkiini almış, ona yüklenenler haksız mütecavizler olarak damgalanmışlardır.

Bu. siyaset hayatında bir takım prensipleri unutmanın veya bilmezlikten gelmenin fayda değil zarar verdiğinin yeni ve parlak bir misalidir.

faaliyeti bundan ibaret olmadı. Orta Anadolu ve özellikle Kayseri, Sivas delegeleri bu ekipin has adamları ola rak çalıştılar. Bu arada, Avni Doğanın, Yüksel Caddesindeki apartımanında görüştüğü delegelerin de bir ölçüde Feyzioğluna yardımı olmadı değil. Feyzioğlu elkipi mensupları, Kurul tay boyunca kendilerini kuliste, "Hayır" demesini bilenler olarak tanıttılar ve bu "Hayırcı"lann, CHP içinde bir denge kurmak için ,mümkün olduğu kadar çok oy alarak Parti Meclisine girmeleri gerektiğini fısıldadılar. Ama, güçleri bir Paksütü kurtarmaya yetti. Satır ve Öztrakın yanısıra Feyzi oğlu da bu şarkıyla sivrilirken, ortaya delegeler için hiç de yabancı olmayan bir isim daha çıktı: Nihat Erim! An cak. Erim için yapılan propaganda diğerlerinden farklı oldu. Kaynağının Vedat Dicleli olduğu ileri sürülen bir söylentiye göre Nihat Erim. Paşa tarafından Veliaht olarak nasbedilmiş ve hattâ bu konuda Erim ile Satır bir anlaşmaya bile varmışlardı! Haber, kuliste bomba gibi patladı. Üstelik, kırmızı fon üzerine siyah mürekkeple bastırılmış olan Genel Merkez listesinde de Nihat Erimin ismi görülünce, söylenti büsbütün kuvvet kazandı. Ama sıra sandık başına gidip oy kullanmaya gelince, isminden en az hah sedilen sessiz ve sakin İsmail Rüştü Aksal gene en çok oyu aldı. Kuliste Aksal için çıkarılan söylenti ise kendisinin Öztrakla anlaşmış olduğu ve bu anlaşmaya göre İnönüden sonra Genel Başkanlık ve Genel Sekreterliğin bu iki politikacı arasında paylaşılacağı idi. Herhalde muhakkak olan, her Kurultayda İnönünün Genel Başkanlık seçimindie oyunu Aksal için kullandığıdır. Fakat bunun "Veliahtlık"la ilgisi yoktur.

Başaltı ve ortalar

Başa güreşenlerin yanısıra Bakanlar başaltına, milletvekili ve senatör, ler de ortaya güreştiler.

Kurultayın ilk günlerinde fısıltılar halinde yapılan seçim telkinleri, üçüncü gün yerini, kimin çıkardığı bel li olmıyan, rengârenk listelere bıraktı. listelere "Juntacıların", "İl Başkanlarının". "Genel Merkezin", "Gülekcilerin" "Bakanların" diye çeşitli isimler verilmişti Sinema salonunun, Bulvara acılan dar koridorlarında bu listeler elden ele dağıtılıvor. milletvekili, senatör ve delegelerden müteşekkil küçük gruplar arasında fısıltı halinde hep ayni lâf dolaşıyordu:

"— Merak etme, sana veririm!."

Cemal Yıldıran ile Celâl sungurbir liste hazırlamışlardı ama. sanki

C.H.P. Genel Başkanı İnönü Kurultayı açıyor

Akıl için yol birdir

kendilerinin bu liste ile hiç ilgileri yokmuş gibi görünüyorlardı. İl başkanlarının hazırladıkları liste 30 kişilikti. Geriye kalan 12 adayın tesbiti serbest bırakılmıştı. Reşit Ülker ile Oğuz Oran. ise şeklen ayni, fakat içindeki isimler değişik birkaç liste hazır lamışlardı. Hangi grupla konuşurlarsa, "Biz bir liste bastırdık" diyorlar ve o grupun işine gelen listeyi göste. riyorlardı, Gülekçi olarak tanınan bu grupun yıpratmak için uğraştığı başlıca adaylar Orhan Eyüboğlu ve Suphi Baykam île Enerji Bakanı Hüdai Oral. Sanayi Bakanı Muammer Erten ve Süreyya Koçtan müteşekkil ekip oldu. Partiye yeni transfer olan Kâmuran Evliyaoğlu ve Fahrettin Kerim Gökay için yapılan kulis ise en çok Kenan Esengin ile Cemal Yıldırımı kızdırdı. İki asker politikacı "Onlar daha dün girdiler, hemen Parti Meclisine alınır mı?" diye yakınarak, Gökay ve Evliyaoğlunun seçim şansları, nı hayli zayıflattılar.

Sonuç

Saat tam 19'da İnönünün oy kullanması ile başlıyan seçimler gece 21.15'e kadar devam etti. İnönünün kapanış konuşmasından sonra o gece ve ertesi gün akşama kadar Genel Merkez binasının en üst katında "T" harfi şeklindeki masanın başında aralıksız devam eden tasnif, ancak Pazartesi gecesi sona erdi. Bu süre içinde özellikle seçim şansı yüksek olan adaylar, tasnif masasının başından ayrılmadılar. Uykulu gözler, kendileri için çıkan her oyu tek tek not ettiler. Bu arada, meraklı milletvekillerinden biri, Zarife Koçaka yanlışlıkla yazılmış olan 29 fazla oyu ortaya çıkardı. Parti Meclisi adayı Bakanlar ise, sonuçları, telefonla, Bakanlıklarından özel kalem müdürleri vasıtasıyla takip ettirdiler, makam odalarında kendi ekiplerine mensup milletvekili ve senatörlerle Kurultayın tartışmasını yaptılar.

Bu defaki Kurultayda Parti Meclisi daha önce yürütülmüş olan tahminlerin hilafına dörtte bir gibi oldukça yüksek bir oranda yenilendi ve özellikle. Merkez İdare Kurulu üyeleri olan Orhan Eyüboğlu. Zeki Balta cıoğlu ve Muzaffer Canbolatın düşmeleri büyük bir sürpriz teşkil etti. Bir diğer süpriz ise Sahir Kurutluoğlunun seçilmemesi oldu. Muammer Aksoy. Mebrure Aksoley Vedat Dicleli, Halil Sezai Erkut. Ender Güreli, İbrahim Öktem. ilyas Seçkin ve Hürrem Müftügil ise bu defa listeye giremiyen diğer eski Parti Meclisi üyeleridir ama bu, beklenilmeyen bir şey değildir.

Yeni girenler arasında iki eski şöhret. Nihat Erim ile Suphi Baykamdır Sırrı Atalayın seçilme şansı ise Kurultay Başkanı olması kuvvetlen-

dikmiştir. Girenler arasında en büyük sürpriz, İhsan Kabadayıdır. CHP Meclis Grupunun maskotu Kabadayı, Kurultayın son günü bir dakikasını bile boş geçirmemiş, her önüne gelen delegenin elinden tutarak, listede kendi isminin yanına zorla bir çarpı işareti koydurtmuş, hattâ bazan da kendisi koymuştur. Tarım Balkanı Turhan Şahin, Zihni Betil, Adalet Bakanı Sedat Çumralı, Cemal Reşit Eyüboğlu, eski Milli Eğitim Bakanlarından Hilmi İncesulu, Asım Eren Şefik İnan ve Şevket Asbuzoğlu Parti Meclisinin diğer yeni üyeleridir. Bunların bir kısmı "sürpriz isim"dir.

kün olamadı. Satır Erimi aradığı zaman yerinde bulamıyor, Erim Satıra telefon ettiği zaman cevap, "Henüz Partiye gelmediler" oluyordu. Nihayet Parti Meclisi toplantısından birkaç dakika önce iki politikacı karşı karşıya gelebildiler. Genel Merkezin orta katındaki Genel Sekreterlik odasında kısa bir süre görüştükten sonra, her ikisi de neşeli bir şekilde. Parti Meclisinin toplanacağı üçüncü kata çıkan dar merdivenleri tırmandılar.

Genel Başkan İsmet İnönü toplantıyı açtığında saatler tam 11.05'i gösteriyordu. Yoklama yapılırken İnönü, her isim okunuşta soruyordu : "Cihat Baban nerede?", "Kemalîyi göremedim?", "Nedim Tekin kim?.."

Yeni C.H.P. Meclisi ilk toplantısında
"Besmeleyle başladık işe"

Ufukta seçim

Haftanın başlarında Salı sabahı ilik toplantısını yapan Parti Meclisinde Kemal Satır yeniden Genel Sekreter seçildi. Haber, pek çok kimse için sürpriz teşkil etmedi.

Bir gece önce Kemal Satırın Başbakanlıktaki makamında Ferit Melen ve Nüvit Yetkin toplanmışlar ve Satırın her iki koltuğu -Genel Sekreterlik ve Başbakan Yardımcılığı koltuklan- muhafaza etmesi gerektiğini görüşmüşlerdi. Alınan, karar, sabahleyin Nihat Erime de bildirilmek istendi ama, bir sürü terslik yüzünden Erimle temas kurmak bir türlü müm-

Yoklama sonunda sadece bir kişinin eksik olduğu anlaşıldı. İnönü elini masaya vurarak toplantıyı açtı:

" —Parti Meclisi -beklemez! Toplantı başlamıştır.."

Salonda bulunan gazetecilerin dışarı çıkmasından sonra derhal Genel Sekreter seçimine geçildi. Parti Müşaviri Fazıl Nalbantoğlu, üzerine soğuk damga basılmış oy pusulalarını üyelere dağıtırken, pek çok üyenin zihninde aynı istifham çöreklenmişti:

"___ Acaba Genel Sekreter kim olacak?"

Bir üyenin. "Paşam, adaylar kimler?" sorusu üzerine İnönünün verdiği cevap, daha oylamaya geçilmeden, seçim sonucunu belli edecek nitelikte oldu:

"— Aday göstermeye lüzum yok. Arkadaşların sağduyusuna itimadım vardır.."

Oylamadan sonra tasnifi bizzat İsmet İnönü yaptı. Eline aldığı her pusulanın ait olduğu ismi işaretliyor, sonra üzerine, "okunmuştur" anlamına gelen kocaman bir çarpı işareti koyuyordu. Tasnif sonucu Satırın 34, Öztrakın 2 oy aldığı ve 6 oyun ise boş çıktığı görüldü.

Daha sonra Merkez İdare Kurulu seçimlerine geçildi ve yapılan bu ikinci oylamada 11 kişilik Merkez İdare Kuruluna Ferda Güley, Fehmi Alparslan. Süreyya Koç, Şefik İnan Sırrı Atalay, Zarife Koçak, Suphi Baykam. Cihat Baban, Şevket Asbuzoğlu ve Turhan Feyzioğlu getirildiler.

Feyzioğlu şimdi Londradadır ve gitmeden önce arkadaşlarına Merkez İdare Kurulunda görev almak istemediğini söylemiştir. Feyzioğlu kararını değiştirmediği takdirde yerine birinci yedek olan Zihni Betil alınacaktır.

Satır ve iki yardımcısı önümüzdeki günlerde yeni bir çalışma programı hazırlıyarak. Kasım ayı içinde toplanacak olan Parti Meclisine sunacaklardır. Muhtemelen CHP'yi seçimlere kadar götürecek olan bu ekip, en azından genel seçimlerin bütün mesuliyetini omuzlarına almış bulunmaktadır

istanbul

Minik bir zam!

Geride bıraktığımız hafta içinde İstanbullular, evlerine getirilen elektrik faturalarındaki toplam hanesinin bir önceki aya göre küçük, fakat rahatsız edici bir değişiklik arzettiğini gördüler. Bilindiği gibi evlerde, bir önceki fatura ile bir sonraki fatura arasında, harcanan kilovatsaat elektrik tutarı bakımından herhangi bir değişiklik olması pek mümkün değildir. Mümkün olsa bile. bu, harcayanlar tarafından bilinir ve itiraza mahal kalmaz.

Faturalardaki bu küçük fark, İ E TT idaresinin, halka duyurmadan kilovatsaata yaptığı yeni 1 kuruşluk zamdan doğmaktadır. Halk, yeni zammın farkına varır varmaz derhal tepki gösterdi, hoşnutsuzluğunu belirtti.

Kulağa Küpe

Vah, Vah !.

Bir AP *organında bir manşet: "Memlekette namus, can. ve mal emniyeti kalmadı!" Bunu bir AP'li kendi partisinin kongresinde haykırmış.*

Addım böyle canhıraş bir feryat yükselttiğine göre, maşallah canlı. Eh, eski "nimet. perver"lerden olduğuna göre mallıdır da.. Geriye kalıyor, bir namus. A be birader sen ona sahip olamadınsa bütün memlekette bunun emniyeti kalmadığını iddia etmenin âlemi var mı? Malûm ya her koyun kendi bacağından asılır.

Çünkü halkın, ötedenberi zamlarla başı hoş değildir Karşı cephenin gazeteleri ise, zaten bir süreden beri zam türküsü çağırmakta ve halikın kulaklarını zamla doldurmaktadırlar. Zaman zaman bulanık suda okuyucu avına çıkan gazetelerde sigaraya, tekel maddeler ne ve bu arada otobüs, tünel, tramvay ve elektrikle havagazına zam düşünüldüğü ve bunun da pek yafanda gerçekleştirileceği konusunda haberler çıkmakta ve bu sürekli bir tedirginlik yaratmaktadır.

İki milyona yaklaşık nüfuslu İs---bulda halk, siyasal olaylar ve ekonomik düzenin bir türlü oturmamışlığı yüzünden tedirgindir, Kıbrıs meselesi çıktığından bu yana piyasa, düzenini kaybetmiştir Arada bulutlanan hava bunu daha da şiddetlendirmiş, gazetelerin kara başlıkları tedirginliği arttırdıkça arttırmıştır. Halk, tüketim maddelerine her an zam yapılabileceği kuş kusu ve huzursuzluğu içindedir.

Kim kime dum duma!

İstanbulda İETT idaresinin, kimselere danışmadan, elektriğin kilovatsaatîne 1 kuruşluk zam yapması sebepsiz değildir. İETT idaresinin, Maliye Bakanlığına ödenmesi gereken 17 milyon 3 2 7 bin 5 7 2 lira 77 kuruşluk vergi borcu vardır. Maliye Bakanlığı, bugüne kadar vergisini ödememiş ve ödememekte de direnen İETT idare, sinden bu alacağım tahsil etmek amacıyla icraya başvurmuştur. İki kuruluşun borç ödeme konusunda mahkemelere ve icralara başvurması gerçi hayli şaşırtıcı ve eğlendiricidir ama, ne yazık ki, durum budur.

Bakanlık, alacağım bütçe düzeni içinde yerine koymakta ve harcama yollarını biçimlendirmektedir. Herhangi bir aksama, zincirleme olarak başka aksaklıklara yol açacaktır. Beri yandan, bağımsız bir bütçeye sahip görünen İETT de, bir türlü iki ucunu bir araya getirememekte, kamu hizmeti görüyorum çabasıyla birinden kâr etse, öbüründen mutlaka zarar etmektedir. Bu değirmenin suyu nerden ve nasıl gelmektedir, burasını İETT ilgilileri dahi pek bilmemektedirler!.

İETT'nin bu beklenmedik 1 kuruşluk zammı halk için olduğu kadar, bağ bulunduğu Belediye için de şaşırtıcı oldu. Başkanlık, bu zammın nerden geldiğini ve sebebini "aceledir" kaydıyla sordu, fakat İETT ilgilileri. Belediyenin bu sorusunu karşılıksız bıraktılar.

Belediye konuyla ilgilenmekte hak lıdır.. Zira, böyle bir zamda İETT'nin, bağlı bulunduğu kuruluşa, yani Belediyeye sorması ve onun onayını alması gerekmektedir. İETT bunu yapmamıştır.

İşin daha garibi, İETT yetkilileri, bu yeni ve 1" kuruşluk zammı zam olarak kabule yanaşmamaktadırlar. Oysa elektrik abonelerine gönderilen 3.5.1964 tarihli faturalarla 3.7.1964 tarihli faturalar arasındaki 1 kuruşluk fark, açık ,ve ortadadır. Ayrı ayrı tarihli faturalardaki ücretler kilovatsaate bölündüğü takdirde,. 1 kuruşluk zam ortaya çıkmakta ve İETT yetkililerinin "zam yoktur, zam kesinlikle yapılmış değildir" sözlerini yalanlamaktadır.

Borç gırtlağı geçince...

Herhangi bir yoldan halka duyurulmadan yürürlüğe konulan bu zamla İETT idaresi yılda 10 milyon lirayı aşan bir gelir sağlayacak ve Maliye Bakanlığına borcunu, icraya başvurmağa lüzum kalmadan ödeyebilecektir. Başka da çaresi yoktur! İETT idaresi. Bakan Ferit Melenin imzasını taşıyan "söz konusu borçların ceb rî icraya mahal kalmadan ödenme, sinin temini"ni istemektedir. Hazine alacaklarının tahsili için Tahsil Emval Kanunu uygulanmakta ve buna göre mahkeme kararı olmadan da haciz işlemi yapılabilmektedir. Fakat bir kamu hizmet müessesesi olan İETT nin mallarına haciz konulup satılması yerine, gelir ve alacaklarının hac zedilmesi usûlünün uygulanması da ayrıca, söz konusudur.

istihsal, nakliyat ve İETT de çalışan personelin gelir vergilerinin ödenmemesi yüzünden birikmiş olan borç 27 Mayıs 1960'dan önceki döneme aittir. 27 Mayıs 1 9 6 0 günü yapılan tesbitte 18 milyon 6 2 8 bin 648 lira 60 kuruş olarak bulunan borç tutarına" d i n 1 milyon 301 bin 75 lira 83 "ku-" ruşu ödenebilmiş ve borç ancak o düzeye indirilmiştir. Çeşitli sebeplerle 300 milyon civarında borcu bulunan ve bu yüzden mali sıkıntı çeken

Silâhtarağa elektrik santralında turbinler
Anlaşılmaz bir olay

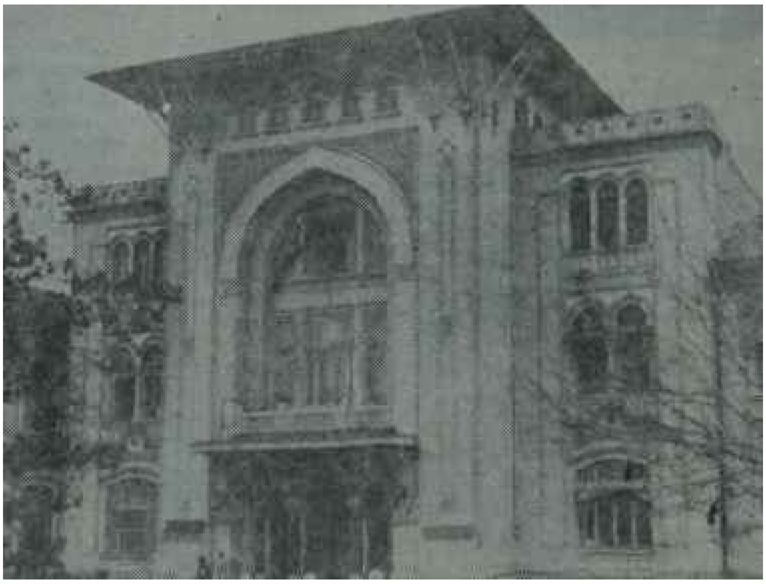
İETT'nin vergi borcunun takside bağlanmasını istemesi üzerine Ankarada bir toplantı yapılmış ve bu borcun ayda 350 bin liralık taksitlerle ödenme, sine karar verilerek İETT ile hazine yetkilileri arasında bir protokol imzalanmıştır. Ancak, protokola riayet etmiyerek barcunu ödemeyen İETT, bu defa Ekim başında Maliye Bakanlığına başvurarak borç taksidinin 350 bin liradan 30 bin liraya indirilmesini istemiştir. Bakanlık ise, bunu bir çeşit laubalilik saymakta ,oyunu bozmak için zor kullanmaktadır. Fakat arada oyunu bozulan ne İETT ve ne de hazinedir. Sadece ve sadece halktır!

izmir

Suyu yoluna bindirenler

Maliye Bakanlığı müfettişleri, geç. tiğimiz haftanın ortalarında ani olarak. İzmir Tapu dairesiyle Belediye Fen İşlerindeki bazı evrak ve mu ameleye elkoydular. Olay, bazı inşaat firmalarının kat ve daire şanslarından mütevellit vergi kaçakçılığı yaptıklarının uzun süren tahkikat sanun da tespit edilmiş olmasıyla ilgilidir. Tahkikat neticesi, İzmirde, kat ve daire satışları suretiyle milyonlarca liralık vergi kaçakçılığı yapıldığı, ve Hazinenin bu nisbette zarara uğratıl dığı ortaya çıkmış bulunmakladır. Kaçakçılık, inşaat müteahhitleri tarafın dan yapılan kat ve daire satışlarında satış bedelinin Tapuya düşük kaydettirilmesi, böylece hem tasarruf bonosu miktarının azaltılması, hem de ödenecek vergi miktarının düşürülmesi sureciyle yapılmıştır. Bu arada bütün vergiler, Tapuda kayıtlı bedel üzerinden tahakkuk ettirildiğinden, Hazine de büyük vergi ziyaına uğramıştır.

Bakanlık müfettişleri ilk plânda, İzmirin iki büyük inşaat müteahhidine, re'sen takdir yolu ile 500 bin liralık vergi tahakkuk ettirdiler. Maliye hesap uzmanlarının da katıldığı tahkikat genişletilince, İzmirdeki bütün kat ve daire satışlarında ayni. yol la milyonları aşan vergi kaçakçılığı yapıldığı ortaya çıktı.

Maliye Bakanlığı

Dikkat, kaçakçı var!

Müfettişler ve hesap uzmanları. Tapudaki bütün muamelelere elkoyduktan sonra. Belediye Fen İşlerindeki, son aylar zarfında yapılan apart manların projelerini tetkike koyuldular, satılan apartman kat ve dairelerinin rayiç bedellerini tarafsız bilirkişilere tayin ettirdiler. Ardından, müteahhitlerle satıcıların defterlerine elkoyarak, Tapu kaydındaki miktar ile defterdeki miktarları karşılaştırdılar. Ayrıca müteahhitlerin Fen İşleri Müdürlüğüne verdikleri inşaat dosyasında gösterilen demir, çimenot ve be tonarme hesaplarım teknik kimselere tetkik ettirdiler. Neticede anlaşıldı ki, Fen İşlerindeki dosyada gösterilen demir ve çimento sarfiyatına nazaran yüzde 40 ilâ 50 nisbetinde naylon fatura almak, kat veya dairenin hakiki bedelini Tapuya yüzde 20.30 nispetinde düşük kaydettirmek suretiyle, inşaat müteahhitleri, yıllardan beri mil yonları ceplerine indirmişler, Hazinenin de ayni nisbette milyonlarca lira kaybına sebep olmuşlardır.

Bakanlık müfettişleriyle hesap uzmanlarının, haftanın başında tesbit ettikten vergi kaçakçısı sayısı ondörttür.

Hırsız polis oyunu...

Müfettişler bir taraftan da, Tapu kayıtlarından çıkardıkları kat veya daire alıcılarının adreslerin» kadar gitmekte, satılan kat veya dairelerin hakiki değerlerini tesbit etmektedirler. Ayaklarına kadar gidilen alıcılara, kendilerinin suçlu olmadığı telkin edil mekte, suçun alıcıya değil, satıcıya ait olduğu, bu bakımdan satın alınan dal. re veya katın hakiki değerinin açıklanmasının memleketin yararına olduğu belirtilmektedir.

Bu konuda bir Maliye yetkilisi şöy le dedi:

"— Bu nevi satışlarda alıcıya hiç bir ceza verilemez. Bu yüzden, muvazaalı yolla kat veya daire alan vatandaş!anınızın bize yardımcı olmaları lazımdır. Doğruyu söylemek, kendilerinin olduğu kadar memleketin de menfaatinedir."

Bir diğer yetkili de, muvazaalı kat ve daire satışları suretiyle Hazineden kaçırılan vergi miktarının bütün Türkiyede yüzlerce milyon lirayı bulduğu nu, bugünlerde Türkiye çapında tahkikata girişileceğini belirtti.

Sadece İzmirde, bu yolla yapılan vergi kaçakçılığının 40-50 milyon lira civarında olduğu üzerinde ısrarla durulmaktadır. Önümüzdeki günlerde Maliye müfettişlerinin, re'sen takdir yolu ile, İzmirde 40-50 firmaya 15-20 milyon lira tutarında vergi tahakkuk ettirecekleri ve alınacak tedbirlerle bu yolla yapılan vergi kaçakçılığının önüne geçileceği belirtilmektedir.

Komünist Çin

Klübe hoş geldiniz!

Geride bıraktığımız hafta Cuma günü bütün dünya, Krutçefin işbaşından uzaklaştırılması olayını merakla izlerken, Pekin radyosu şu haberi yayınladı: "Çin Halk Cumhuriyeti, 16 Skimde, bir atom bombası patlatmış ve böylece, ilk çekirdekli silâh dene. mesini başarıyla sonuçlandırmıştır.'"

Kolayca anlaşılabileceği gibi, bu haber bütün dünyada hemen duyuldu, duyulur duyulmaz da geniş yankılar uyandırdı. Komünist Çinin dümen suyundan giden Asya komünistleri, haberi bir bayram müjdesi gibi karşıladılar, batılı devletlerin çoğunluğuyla Pekinin komünist olmayan komşuları endişelerini belirttiler, Moskova ve onun izinde yürüyen (komünist ülkeler de hayret verici bir sessizliğe büründüler. Kısacası, herkes olaya kendi çıkarları açısından baktı, ona göre sevindi, üzüldü veya sustu.

Komünist Çinin, dünya büyükleri arasına girebilmek için bir atom silâhına sahip olmak istediği ve bütün gücüyle buna çalıştığı uzun bir süredir biliniyordu. Pekin ile Moskova arasındaki münasebetler iyi olduğu sıralarda Sovyetler Çinin ilk atom reaktörünü kurmalarına ve atom araştırmalarını yürütmelerine büyük ölçüde yardım etmişlerdi. Fakat 1960 yılında Krutçef Çindeki Sovyet ilim adamlarını ve teknisyenlerini geri çektikten sonra çinliler bu işi kendi başlarına yürütmek zorunda kalmışlardı. Komünist Çin Dışişleri Bakanı Mareşal Chen-Yi, bundan bir süre önce kendisiyle görüşen bir fransız gazetecisine, "gerekirse, ayağımız donsuz gezeceğiz, fakat atom bombasına sahip olacağız" demekten çekinmemişti. Sonunda çinlilerin bu amaca ulaştıkları anlaşılmaktadır

Pekin idarecileri bu pahalı ve tehlikeli oyuncağı neden bu kadar kuvvetle istemişler, niçin bir bomba uğruna fakir bütçelerinin büyük bir kısmını harcamaktan çekinmemişlerdir? Bu soru üzerine kafa yoranlar. Komünist Cinin atom bombasına sahip olmak istemesinin başlıca iki amacı olduğunu ileri sürmektedirler. Bunların birincisi, askerîdir Komünist Çin idarecileri, büyük kudretli atom bombalarından çok, taktik çekirdekli silâhlar peşindedirler. Kudretli atom bombalarına sahip olmak para. bilgi ve teknik işidir: üstelik uzun zaman istemektedir. Komünist Çin. simdi nekadar uğraşırsa uğraşsın, Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliğinin açtığı arayı kapayamıyacaktır; Pekin idareci, leri bunu çok iyi bilmektedirler. Komünist Çine askerî bakımdan lâzım olan, gerektiği zaman Asyada kullanabileceği taktik çekirdekli silâhlardır.

Buyurun, masa başına!

Komünist Çinin bu amacım Asyadaki komşularının sezmemesi imkânsızdı. Nitekim, Pekinin ilk atom denemesi yaptığı haberi, en çok bun. ları korkutmuştur, Hint Başbakanı Şastri, bu konuda duyduğu endişeyi gizlemekten çekinmemiş, Komünist Çin idarecilerini bu denemeleri derhal durdurmaya çağırmıştır. Şastrinin bu çağrısına karşı Pekinin verdiği cevap, Komünist Çinin yakında ikinci denemesini de yapacağıdır. Gerçi Çin atom denemesi duyulur duyulmaz, Başkan Johnson, Asya ülkelerine, bir komünist saldırısı karşısında yardımlarına koşacağına dair söz vermiştir ama, bir hint diplomatının da söylediği gibi, Çin çok yakında, Birleşik Amerika da çok uzaktadır. Washington Asyanın yardımına koşuncaya kadar, atı alan belki de Üsküdarı geçmiş olacaktır.

MaoÇe-tung
Bombası patladı

Gene aynı yorumculara göre. Pekinin atom bombası peşinde koşmasının ikinci sebebi, politiktir. Pekin hükümeti, dünyada şimdiye kadar ancak dört devletin - Birleşik Amerika, Sovyetler Birliği, İngiltere ve Fransa - elinde bulunan bir silaha sahip olmak la. içeride ve dışarıdaki durumunu kuvvetlendirmek istemektedir. Şimdiye kadar onu küçük görenler, bundan sonra Çinin varlığını kabul etmek, belki de onunla bir anlaşma masası başına oturmak zorunda kalacaklardır. Nitekim ilk atom denemesini yaptıktan hemen sonra, Pekin hükümeti, bütün dünya devletlerinden atom silahlarının yasaklanması konusunu tartışacak bir konferans toplanmasını istemiştir. Birleşik Amerika, Komünist Çini tanımak anlamına gelecek böyle bir konferansa taraftar değildir. Washington'a göre. Pekin hükümeti 1963 Ağustosunda imzalanan Moskova anlaşmasına katılmalı, atom denemelerini durdurmalıdır.

Komünist Çin idarecileri, patlattıkları atom bombasının tarafsız ülkeler üzerinde de etkisi olacağından e. mindirler. Bununla beraber. Pekinden gelen haber, bu ülkeler üzerinde olumlu bir izlenim bırakmamıştır. Çoğu bağımsızlığına yeni kavuşan ve kendi iç meselelerine eğik bulunan tarafsız ülkeler, dünyada savaş ihtimalini çoğaltacak her harekete şüphe ile bakmaktadırlar. Çoğu da, nükleer denemelerin durdurulmasıyla ilgili , 1963 Moskova andlaşmasını imzalamıştır. Bu bakımdan, Pekine gelen tebrik telgraflarıma içinde tarafsız ülke liderlerinin imzasını taşıyanlar hemen hemen hiç yok gibidir.

Bununla beraber, Asyadaki ve dünyadaki emelleri tatmin edilmedikçe Komünist Çinin atom silâhlarına sahip almak sevdasından vazgeçmeyeceğini bilen tarafsız ülkeler, şimdi Birleşik Amerika ile Pekin arasında bir anlaşmaya varılması için bütün güçlerini kullanacaklardır. Bundan hiç şüphe etmemek gerekir. Washington istese de istemese de, bu baskıya dayanamayıp günün birinde Komünist

Çinle anlaşma masasının başına oturmak zorunda kalacaktır. Aksi halde, Hindistan gibi, Çinden korkan veya ondan örnek alan diğer ülkeler de ken di atom bombalarına sahip olmak isteyeceklerdir ki, o zaman dünyanın başına gelecek var demektir.

ingiltere

Biten saltanat

İngiliz seçmenleri, geçen haftanın ortasında seçim sandıkları başına git tikleri zaman, bu sandıklardan nasıl bir sonuç çıkacağını, Allah bilir ya, bilmiyorlardı. Kimine göre, talih kuşu, Douglas-Home'un Muhafazakârlarına gülecekti; kimine göre de Harold Wilson'ın İşçilerine... Hattâ Lond ranın en gözde kumar evlerindeki kumarbazlar bile - İngilterede, herşey gibi seçimler için de bahse girilir - kime para yatırmak gerektiğini adamakıllı şaşırmışlardı.

Gerçekten, seçim sona erip de sandıklar açıldığı zaman ortaya çıkan sonuç, şaşkın kumarbazlara büyük ölçüde hak vermiştir. Sandıklardan çıkan oylar, Muhafazakârların uzun yıllar süren saltanatına son vermekle beraber, İşçilere de öyle güvenilir bir çoğunluk sağlamamıştır. Avam Kamarasındaki 630 milletvekilliğinin 317 sini İşçiler, 304 'ünü Muhafazakârlar, 9'unu da Liberaller kazanmışlardır. Görüldüğü gibi, İşçilerin çoğunluğu an cak dört oydan ibarettir. Bununla beraber, kazandığı zaferin dört oyluk olması İşçi lider Harold Wilson'ı hiç rahatsız etmemiştir. Bazı çevrelerde dolaşan yeni seçim söylentilerini bir tarafa iterek, Downing Street 10 numaradaki başbakanlık koltuğuna yerleşmiş ve kabinesini kurarak çalışmaya başlamıştır.

Yirminci yüzyılda İngilterenin ba şına geçen en genç Başbakan olan Wilson, ilk iş olarak ekonomik meselelere el atmış bulunmaktadır. Bilindiği gibi, İngilterenin dış ödeme dengesi uzun bir süredir açıktır ve fiyatlar hergün biraz daha yükselmektedir. Yeni Başbakan bu durumu düzelt mek için, diğer tedbirlerin yanısıra, ücretlerin dondurulması, tüketimin kısıtması ve ithalâtın azaltılması gibi hiç de popüler olmayan bazı kararlar almak zorundadır. Bu popüler olmayan kararlan büyük işçi kütlelerine kabul ettimek için de, İngilteredeki kudretli Taşıt İşçileri Sendikası Başkanı Frank Cousins'i kabinesine almayı unutmamıştır.

Harold Wilson
Al takke ver külah

İşçi Partisini bekleyen işler

Wilson'ın karşısındaki diğer bir eko nomik karar da, ingiliz çelik endüstrisini devletleştirmek için verdiği seçim sözüdür. Yeni Başbakan, bu sözü yerine' getirmeye karartı görünmektedir. Fakat kiraları düşürmek için şehirlerde büyük istimlâk hareketine girişip, sosyal meskenler yapmak yolunda verdiği söz, hiç değilse şimdilik, bütçeye yükleyeceği büyük yük bakımından, bir tarafa bırakılmıştır. Wilson, bunun yerine, kiralan belli bir seviyede dondurmayı ve gayrimenkul alım_satamını bir geçim yolu olmaktan çıkarmayı düşünmektedir.

İşçi Partisinin izleyeceği 'dış politikaya gelince; İşçilerin Muhafazakârlardan ayrıldıktan en önemli iki nok ta, ingiliz atom silâhlan ve ingiliz devletler topluluğuyla münasebetler konusu olacaktır. Başkan wilson, ida reyi eline alır almaz İngilterenin Birleşik Amerikaya karşı politikasını değiştirmeyeceğini, iki ülke arasında ya km işbirliğinin devam edeceğini açık. lamıştır. Fakat Wilson, İngilterenin kendi başına bir atom kuvveti olmasını lüzumsuz görmektedir. İşçilere göre, İngiltere Amerikanın atom kud reti üzerinde söz sahibi olursa, artık ayrıca kendine has bir atom kuvveti kurmak zorunda değildir. Ancak, İngil tere Amerikanın atom kudreti üzerin, de nasıl söz sahibi olacaktır? Bütün mesele buradadır! Bu mesele, hiç şüphesiz, yeni İngiliz Dışişleri Bakanı Partriok Gordon Walker'in önümüzdeki haftalar içinde Dean Rusk'la, Wilson'ın da yakın bir süre içinde Başkan Johnson'la yapacağı görüşmelerin can alıcı noktasını teşkil edecektir.

DEV ÇEKİLİŞTE

7 milyon...

Türkiye İŞ Bankası,
şimdiye kadar
görülmemiş
zenginlikte bir çekiliş
yapıyor ve 1 defada
tam 7 MİLYON lira
tutarında ikramiye
dağıtıyor: İstanbulda
60 Apartman Dairesi
5 adet 100.000 lira
5 adet 50.000 lira
10 adet 25.000 lira
50 adet 5.000 lira
1000 adet 1.000 lira ayrıca
35 000 kişiye para ikramiyesi.
DEV ÇEKİLİŞE mutlaka katılınız.
İş Bankasının ikramiye
çekilişleri halk huzurunda
otomatik makinalarla yapılmaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

F E N

Feza

Beklenmeyen deneme

Geçen haftanın başlarında Pazartesi günü dünya radyoları, Sovyetlerin yeni bir feza denemesini haber veriyorlardı. Hernekadar böyle denemelerin yapılması olağanüstü bir olay sayılamazdı, hemen her hafta Amerikanın veya Sovyetlerin birer yeni denemeye giriştikleri duyulmaktaydı ama, bu seferki hem şimdiye kadar olanların hepsinden daha büyük bir peyk atılmakla yapılıyor, hem de bir süre önce bizzat Krutçefin ağzından işitilen, "Sovyetlerin artık ay yolculuğundan ve bu yönde yarışmaktan vazgeçtiği" yolundaki beyanın doğru olmadığı meydana çıkıyordu,

Herşey, Pazartesi sabahı 9.30'da. Orta Asyada gizli tutulan bir yerden, burnunda üç sovyet kozmonotunu - 88 yaşındaki bilgin ve mühendis Feotistof, 27 yaşındaki doktor Yegarof ve ekipin kumandanı pilot albay Komarof- ihtiva eden feza gemisi "Şafak" olduğu hâlde fezaya doğru yolculuğa çıkan dev roketin ateşlenmesiyle başladı. Hernekadar Sovyetlerin bu çapta bir dev rokete mâlik bulundukları bilinmekte idiyse de, fezayı fethetmek için böyle üçlü bir ekipi beraberce fırlatmak üzere çalışmalar yaptıkları pek bilinmiyordu. Mamafih sabık Sovyet Başbakanı Krutçef, birçok defalar "60 ton ağırlıktaki lokomotifleri bile, istersek, yerin çevresinde bir peyk yapacak roketlere malikiz şeklinde propaganda nutukları çekmişti.

Buna rağmen, olay sürpriz yarattı. Zaten nedense feza yarışının baslangıcındanberi talihin bîr türlü amerikanlara güldüğü görülmüş değildir. Hemen dalma amerikalılar ruslardan bir adım geride, onların yaptıkları denemeleri birkaç kere tekrarlamak durumunda kalmaktadırlar. Bunun başlıca nedeninin, işin başında amerikatıların - bazı bilginlerin düzenlediği yanlış programın etkisinde kalan idarecilerin yanlış strateji yüzünden- oyuncak çaptaki peykler fırlatabilecek ufak güçteki roketler imâl etmek yolunu tutmaları olduğu birçok kere bellirtilmişti. Amerikalılar bu eksikliklerini, geç de olsa, anladıkları zaman, bunun telafisi için, mikrominyatür denilen ve çok küçük parçalardan meydana gelen elektronik malzeme kullanarak ve insan yerine âletler göndermek suretiyle, fezadaki türlü şartlar hakkında gereken bilgileri alıp, araştırmalar yapmak yoluna gittiler. Böylece zaman kazanmak, bu arada kendi dev roketlerini gerçekleştirmek istiyorlardı.

Amerikanların, bugün rusların elinde bulunan güçteki dev roketlere tekabül eden roketleri, "Satürn" sınıfı roketlerdir. Bunlar, yeryüzünden 480 kilometre yüksekteki bir yörüngeye tam 17 ton ağırlıktaki bir peyki yerleştirebilmekte, yine 5 tonluk bir kütleyi aya götürebilmekte, nihayet 2700 kilogramlık bir feza aracını ay çevresinde peyk durumuna getirebilmektedirler. Amerikalıların üzerinde çalışmakta oldukları, fakat denemelerinin nezaman yapılacağı kesinlikle bilinmeyen GEMINI projesinin uygulanmasmda kullanılacak ve iki astronotu taşıyacak feza aracının, şimdiye kadar denemesini yaptıkları Merküri kapsüllerine oranla iki kat daha ağır olduğu hesaplanacak olursa, rusların son denemede en az 10 tonluk bir kapsülü yörüngeye yerleştirdikleri anlaşılır.

Umulmayan başarısızlık

Dünyada büyük yankılar yaratan ve ruslar hesabına büyük propaganda vesilesi sağlayan bu feza denemesinin nekadar süreceği, kozmonotların yer çevresinde kaç tur attıktan sonra yere indirileceği ilân edilmemekle beraber, bunun "uzun bir süre devam edeceği"nin bildirilmiş olması, haber

ajanslarıyla' bilginleri, üçlü ekipin önceki rekorları - ki yine sovyet kozmonotları tarafından 119 saat 6 dakika, yani tam 82 turluk bir süre olarak tesis edilmişti- kıracakları yolunda tahminde bulunmaya yöneltti. Ama aradan sadece bir gün geçtikten sonra bunun yanlış çıktığı, kozmonotların ertesi sabah ayni saatlerde yere indirilivermesiyle anlaşıldı.

Bunda bir başarısızlık aranmasının nedeni, Moskova radyosuyla da yayınlanan resmî bildirilerin fezada kapsülün "uzun bir süre kalacağı'nı bildirmesiydi. "Sonra genellikle inanılan bir husus, rusların, başarıya tam olarak ulaşacaklarına emin olmadan herhangi bir feza denemesini dünya halk oyuna açıklamaktan kaçındıklarıdır. Oysa ki bu sefer durum tam aksine olmuştur. Önce, "Şafak" kapsülünün içindeki televizyon kamerası yardımıyla Avrupa televizyon şebekesine yayılan resimler gayet flû bulanık ve vuzuhsuz çıkmıştır.Üstelik, kapsülün televizyon kamerasıyla sık sık temas imkânı - bundan öncekilerde olduğu gibi - sağlanamamıştır. Denemenin böylece muğlak bir hava 1çersinde geçmesinin arkasından beklenmedik bir anda kozmonotların indirildiklerinin öğrenilmesi, pek haklı olarak, dünya halk oyunda, denemenin sonucuna karşı bir şüphe uyandırmıştır.

Teknik bir açıdan bakılarak söylemek gerekirse, işin dış görünüşüne göre yargılara varmak nekadar yanıltıcı ise. Sovyetlerin mutlaka başaracaklarına inandıkları hâllerde denemeleri ilân ettiklerini ileri sürmek de okadar hatalıdır Çünkü, böyle binlerce faktörün denemenin başarı şansını tâyin ettiği, karışık feza araçlarıyla yapılan denemelerin mutlaka olumlu bir sonuca ulaşacağını söyleyebilmek için kâhin olmak bile yetmez. Kaldı ki amerikalılar kadar ruslar da birçok feza denemelerinde başarısızlıkla karşılaşmışlardır. Hatırlanacağı gibi, aya gönderdikleri ilk feza aracı LUNIK I ayın çok uzağından geçmişti. Yine Merime gönderdikleri bir araçla radyo bağıntısı kısa bir süre sonra kesilmişti Bütün bu olaylar hatırlanacak olursa, Sovyetlerin de olayları açıklamaktan çekinmedikleri, ancak ortada başarılı gibi görünen denemelerin ellerindeki büyük güçteki roketler sayesinde sağlandığı anlaşılır.

Amerikalıların, feza yarışında Sovyetlere yetişmeleri ise, büyük Ölçüde, üzerinde çalışmakta oldukları Satürn I ve TİTAN III. projelerinin sonuçlandırılmasına harcayacakları dolarlara bağlı kalmaktadır.

Tüli'den haberler

Geçen haftanın, başında Salı günü, Ankara Bahçelievlerdeki Akalın pasta salonunun önünden geçenler, yukarıdan aşağı bütün binayı kaplıyan iki büyük bayrağı yanyana gördüler: Biri Türk bayrağı, diğeri altı oklu CHP bayrağı. Sabahın erkan saatlerinden itibaren Ankaranın muhtelif semtlerinden gelen otobüs, dolmuş, taksi ve özel vasıtalar, CHP 'li hanımları buraya taşıdılar, CHP. Kadın Kolları H. Kurultayı böylece bu salonda akşama kadar devam etti. Beklenen 245 delegeden 225 'i gelmişti. Ortadaki sıralar illere göre ayrılmıştı. Delegeler, kendilerine ayrılmış olan sıralara oturmuşlardı. Önden üçüncü ve dördüncü sıralar, kapıdan girenlerin hemen nazarı dikkatini çekiyordu: Bursa de. legeleri, özel olarak dokuttukları, altıoklarla süslü, pembe, bir örnek bluzlar giymişlerdi.. Ayrıca, aynı desende hazırlatılmış mendiller, şube yararına satılıyordu.

Kurultayı birçok Bakan ve milletvekili de ilgiyle izliyordu. Başta; gri elbisesi ile. pek şık ve itinalı Ali İhsan Göğüş, olmak üzere, Adalet Bakanı Dr. Kemal Demir, Sanayi Bakanı Muammer Erten. Başbakan Yar. dımcısı Dr. Kemal Satır, Hıfzı Oğuz Bekata, C.H.P. nin hârika çocuğu. Kadın Kollan kurucularından Dr. Suphi Baykanı, partinin yeni mensuplarından Kâmuran Evliyaoğlu - Evliyaoğlu, konuşmak üzere kürsüye geldiği zaman, tahminlerin üzerinde alkışlandı. Turhan Feyzioğlu, İçişleri Bakanı Orhan Öztrak, Cahit Zamangil, Maliye Bakanı Ferit Melen, Millî Eğitim Batanı Dr. İbrahim Öktem, toplantıyı uzun zaman ilgiyle izlediler, hattâ hamları, epeyce etraflı konuşmalar yaptılar.

Bir ara, Kurultayın yaş ortalamasının 30 olduğu söylendi. Eh, bir kadın kurultayı için bu kadarcık bir yanlış haber de kusur sayılmaz herhalde! Merkez Yönetim Kurulu üyeleri yan tarafta hazırlanmış bir masanın başında oturuyorlardı. Başta avukat Melâhat Akan, yanında siyah - beyaz emprime kolsuz elbisesi ve aynı kumaştan astarlı kırmızı ceketiyle Doçent Dr. Nermin Abadan - Bayan Abadan, mutadı hilâfına gayet kısa, fakat tatminkâr bir konuşma yaptı. Muzaffer Antebelli, Nimet Burak, Jale Candan, Firuze Cimili, Neriman Elgin, eski Mersin Valisi Tevfik Gürün eşi Mukaddes Gür ve diğer üyeler... Sıraların en önünde de Ankara Merkez delegeleri . oturmuşlardı: Nilüfer Berkem, saçlarının rengini bu yıl değiştirmiş olan Türkân Azizoğlu, Aliye Beyazıt, Saadet Üçok, Feriha Öztürk, Jale Koksal ve diğer delegeler.

Kurultay saat 09,00 'da başlıya. cakken, Adana delegelerinin gecikmesi yüzünden tam saat 10,00 da, Melâhat

Zarife Koçak
Elinin hamuruyla erkeklerden önde

Akanın açış konuşmasıyla başladı. Kongre Başkanlığına İstanbul delegelerinden Hasene Ilgaz, İkinci Başkanlığa da Balıkesir Kadın Kolu Başkanı Yurdusev Arığ seçildi. Bayan Arığ, yaptığı konuşmada, "hayatında hiç nazlanmadığı için İkinci Başkanlığı kabul ettiğini" söyledi ve çok çok alkışlandı!

Atatürk için, Zübeyde Hanım için ve geçen gün vefat eden Cemil Sait Barlas için saygı dıruşları yapıldıktan sonra, çalışmalara geçildi. Gaziantep delegesi Muazzez Sarı, bütün gayretlerin Batıya teksif edilerek Doğunun ihmâl edildiğini ileri süren çetin bir konuşma yaptı.

Günün alkış rekoru, Evliyaoğludan sonra. Zarife Koçaktaydı. Bu, hakikaten ismi gibi zarif ve nezaketi ile meşhur partili hanım gayet özlü ve tenkitleri - haksız olanlarım bile . müsamaha ile karşılıyan güzel bir konuşma yaptı.

Bu arada Partinin maskotu haline gelmiş olan Ankaralı Gül Hanım yerli yersiz alkışlıyor, ortaya veciz lâflar atıyor ve herkes tarafından hoş görülüyordu.

Kurultay, akşamın geç saatlerinde tatil edildi ve bütün delegeler, Genel Merkez Kadın Kollan tarafından, ertesi gün öğle yemeği için, Mithatpaşa caddesinde yeni açılmış olan bir lokantaya davet olundular.

yakında Ankara sahnelerinde seyredeceğimiz bale için Türkiyeye gelmiş olan Daime Ninette de Valois şerefine, Millî Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem tarafından, geçirdiğimiz hafta Perşembe akşamı, Büyük Tiyatronun altında bir kokteyl verildi. Kokteylde Devlet Tiyatrosu mensuplarından pek çoğu vardı. İngiliz Büyük Elçisi de gelmişti. Bayan Öktem, bej, lâse dantel elbisesiyle sade ve hatırşinastı. Ertuğrul İlgin'e gelince... Gözlüğü devamlı olarak takmağa başlamasına rağmen İlgin, gençlik havasını bir türlü kaybetmiyor.

Kokteylde Cüneyt Gökçer ile, sade hir tayyör giymiş olan Ayten Kaçmaz da vardı. Siyah, açık yakalı, boncuklu. kolları şifon elbisesiyle Sevda Aydan galiba gecenin en itinalı misafiri idi. Mükerrem Berk yalnız gelmişti. Belkıs Aran, Özcan Sevgem ve balerinlerin bîr çoğunu kokteylde görmek mümkündü.

Birleşmiş Milletlerin memuru olarak Amerikada çalışmakta olan Orhan Barım, Uzak Doğuya yapacağı seyahatten önce Türkiyeye uğramış. Birkaç gündür Ankarada. Eşi Simin Barını ise, çocuğu ile beraber Amerikada kalmış.

perşembe ve Cuma günleri Ankara - İstanbul arasında, yolculuk yapanlar, meğerse ötedenberi bir cefaya katlanmak zorunda kalırlarmış. Biz buna, geçirdiğimiz hafta içinde sabit olduk: Trafiğin çok ağır bastığı bu anayolda Zir atış poligonu yatanlarına geldiğiniz zaman, iki silâhlı asker yolunuzu kesiyor ve "Atış var; bitinceye kadar bekliyeceksiniz!" diyor. Kamyonlar, otobüsler, turist veya vatandaşlara ait otomobiller ister istemez sıralanıyorlar. Bu durum. Albaydan gelecek emre göre saatler sürüyor. Bizim yolculuğumuz sırasında da böyle oldu. Bu defa saat tam 11,00 'de yol kesildi ve 12 35 de açıldı. Hareket ettiğimiz zaman İstanbul istikametinden gelmekte olan 86 adet vasıtanın hareket emri beklediğini gördük. Ankara üzerinden gelmekte olanlar ise 100'ün çok üstündeydi. Tabii bu tıkanıklığın tesirleri Boluya kadar sürdü. Bu bekleme sırasında inip konuşanlar arasında pek çok kimseden öğrendiğimize göre, bu hal çoktanberi böyle devam etmekte ve muhtelif gazetelerde bu konu ele ata mış olmasına rağmen, atışın böyle yapılmasında ısrar edilmekte imiş! Eh, mademki bunda ısrar ediliyor, o halde burada bir kahvehane açılması, herhalde yeni bir gelir kaynağı kazanmak bakımından iyi olacaktır!

İstanbul Site sinemasının üzerindeki İlham Gençerin *"Çatı"* sı, geçen haftanın sonunda Cumartesi gecesi gene çok samimi ve kalabalık bir topluluğu sabahın erken saatlerine kadar barındırdı. Devamlı olarak piyano çalan, şarkı söyliyen. konuşan, arasıra dans bile eden İlhama, böyle giderse, kolay kolay rakip bulunamıyacak herhalde!

O gece, pistin hemen kenarında oturmakta olan Necmi Rıza Ahıskan, İlhamın teklifi ve umumun ısrarı üzerine iki - üç şarkı okudu ve uzun uzun alkışlandı. Demek, bütün gece tvistlere, sörflere, medisınlara doyamıyan müşteriler, güzel bir sesten alaturkayı da zevkle dinleyebiliyorlar!.

O gece Çatıda bulunanlar arasında Günseli (Başar) Tunca - Günseli, Dr. Selçuk Kanatlı ile sık sık dansediyordu. Ne çocuk, ne de son üzüntülü aylar, Günceliyi değiştirebilmiş. Sadece, saçlarının rengini biraz açmış, o kadar... Galiba, kendi rengi daha iyiydi - ile eşi Faruk Tunca ve Ankaradan Nihat Çavuşoğlu vardı, Çavuşoğlu, sarışın bir hanımla dans ediyordu. Özdemir Gürsel ise, gecenin en çok danseden hanımı ile sık sık pistte görünüyordu. Domates kırmızısı bir etek ve saten emprime, açık renk, kolsuz bir bluz giymiş olan bu hanım, hakikaten yorulmak bilmedi. Vural Kakmacı da dansı pek seviyor olmalı ki uzun zaman pistten çekilmedi.

Hümeyra Yaltkaya, annesi ve babasıyla çıktığı uzun Avrupa seyahatinden geçen hafta Cumartesi günü. trenle döndü. Eşi Erol Yaltkaya, kendisini karşılamak üzere, iki gün için uçakla İstanbula gitti. Galiba bu sefer eşini daha fazla özlemiş olacak!

Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünü 19&1 yılından buyana başarıyla yürütmekte olan ressam Halil Dikmen, çok sevdiği görevinin başında geçirdiği bir kalp krizi sonunda, geçirdiğimiz hafta Cumartesi günü vefat etti. Kendisi aynı zamanda Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu yönetim kurulu üyesiydl. Dikmenin, İstanbuldaki Resim ve Heykel Müzesinin kuruluşunda olduğu kadar, Ankaradaki Konser Salonunun açılısında da büyük emekleri geçmiştir. Haber, sanatsever çevrelerde büyük bir üzüntü yarattı

YALNIZ
U.S.ROYAL
LÂSTİKLERİNDE
CVC
VARDIR
CVC, lâstiğin gövde ve tırtılını birbirinden ayrılmasını tamamen bertaraf eden harika bir birleştiricidir.

SOSYAL HAYAT

Moda

Örgünün zaferi

Uzun yılardan beri kadının âdeta can kurtaranı haline gelen "sveter -etek" modası bu yıl yenyeni bir çehre ile ortaya çıkmış ve örgü takımlar, "sveter-etek-çorap" üçlüsü kadın gardropunun yalnızca gündelik kıyafetini değil, aynı zamanda en sık kıyafetinin temelini de teşkil etmeye başla mıştır.

Örgü takımlar, değişen çehreleriyle, gerçekten çok ilginç bir manzara arzetmektedirler. Bunları "giyimli" ve "spor" olarak ikiye ayırmak ve bütün bir yılı örgü içinde, şık olarak geçirmek mümkündür Bu ise ev bütçesine büyük bir hafiflik getirecek, kadına az para sarfederek çekici, şık ve güzel olma imkânını verecektir. 1964-65 yılını "örgü yılı" olarak vasıflandıran moda yazarları örgünün özellikle vücudu sarıcı yumuşak, kadınsı vasfından söz etmektedirler.

Giyimli örgü elbiseler ve örgü takımlar ince yünlerden, dantel işi olarak yapılmıştır. Renk siyah veya beyazdır. Vücudu iyice saran incecik delikli, uzun. siyah bir sveter, siyah düz bir etek üzerine giyildiği takdirde, bu yıl rahatça dansa gidebilecek hem de bütün gözleri üzerine çekecektir. Gine ince siyah yünden yapılmış, önü düğmeli bir dantel işi ceket, kendisine eş yün siyah çoraplarla, bir gençkız için en çekici bir kıyafet olacak ve bu ceket, giyimli bir beyaz gömlekle beraber kullanılacaktır.

Beyaz örgü modası
Ucuza gelen şıklık

Bu siyah çorap-sveter takımının dantel işi çok geniş deliklidir, bluzu ve bacakları göstermektedir. Şık bir kadın, aynı örgüden siyah, düz bir gece elbisesi giyecek, bu elbiseyi istediği renk kombinezonla cazip hale getirebilecektir. Yalnız, bu tip delikli el bise ve sveterlerin hiçbir dekolteleri yoktur. Ayrıca, bunların kolları, yakaları iyice kapalı olup, içinden giyilecek olan kombinezonları da, özel olarak, kapalı yapılmıştır. Siyah mat yün içine giyilen siyah, parlak kombinezon bunların en çok tutunan şeklidir.

Bu mevsim, örgülerin bir şıklık formülü de "beyaz + beyaz"dır. Meselâ ince, beyaz, yün dantel bir uzun kollu elbisenin içinden beyaz kombinezon giyilmekte veya çok şık bir dantel beyaz sveter, gine beyaz bir yün etek ve beyaz bir bluzla beraber kullanılmaktadır. Beyaz, sadece giyimli kıyafetlerde değil, spor kıyafetlerde de çok modadır. İnce yollu bir yarı-spor beyaz yün elbisenin kanalı, dönük bir yakası vardır. Örgü elbiseler bu yıl, vücuda yakın ve yumuşak şekilde biçilmiştir. Çoğu kemersiz olup, beli tabii şekilde, sıkmadan göstermektedir. Bazı spor elbiselerin bellerindeki şık kemerler de dikkati çekmektedir.

Sveterler bu yıl hem eteğin içine giyilecek, hem de eteğin üzerine düşürülecektir. Fakat eteğin üzerine düşürülen por sveterler bile eskiden olduğu gibi, fazla bol ve erkekvâri olmayıp, vücudu sarıcıdır, vücuda yakındır, kadınsıdır.

Sveter-çorap takımları

Yılın modası, özellikle çok gençlerde, sveter-çorap takımlarının en değişik bir şekilde kullaımlıması ile meydana çıkmıştır. Giyimli siyah sveterlerle uzun siyah çoraplardan başka, vücudu saran spor sveterlerle diz boyunda biten eş örgü çoraplar çok tutunmuştur. Meselâ, lâstik örgü bir spor sveterin düz kollan, delikli çorap bagetleri desenleriyle süslenmiş ve bu sveter, kollara eş örgüden yapılmış çoraplarla beraber giyilmiştir. Uzun. şık, spor bir ekose sveterin ise gine dizde biten ekose eş çorapları vardır. Bu yeni takımlar için çok az topuklu, kadınsı, spor papuçlar da ortaya atılmış ve kıyafetin tamamlayıcısı olarak büyük rağbet görmüştür.

Vücuda oldukça yakın olan spor sveterler de uygun iğneler ve bazen kemerlerle çok şık ve değişik bir şekilde kullanılmaktadır. Bunlardan çoğu eş bere şapkalarla beraber giyilmekte ve bu şekilde şık bir sokak kıyafeti de olmaktadır. Kolsuz sveterler, bir

kemerle bluz üzerine giyilmekte ve gençkızlar için çekici bir kıyafet olmaktadır. Çizgili, ekoseli sveterler özellikle rağbette olup, bunların en sporları bile, oldukça ince yünlerden dokunmuştur. Kadının erkekvâri sveterler giymesi, bu yıl artık moda değildir.

Örgü ekonomik ve pratik olmakla beraber, her kadının yün örecek zaman ve imkânı yoktur. Bu bakımdan, örgü etkisi yapan, çabuk ve kolaylıkla elde edilen kıyafetler bu yıl moda olacaktır. Yani yün örgü hissi veren hazır kumaşlardan, hazır patronlar üzerine düz bir boru elbise biçmek ve bunu birkaç saat içinde dikerek meydana çıkarmak mümkün hale gelecektir. Yün Jerseler, dantel işi Jerseler bu iş için çok elverişlidir. Bu tip kumaşlardan yapılmış bir boru elbiseyi dantel çoraplarla giymek de mümkündür.

Dekorasyon

Duvarlar ve kapılar

Duvarlar bugün, iç dekorasyonun hem dekoratif yönden, hem de kullanışı sağlamak yönünden en önemli bir unsuru olmuştur. Küçük odaları renk kombinezonları ile, yâni birkaç renkli badana ve boya ile geniş göstermek, çekici hale sokmak bugün moda olmuş ve evlere iç açıcı bir yenilik getirmiştir. Aynı odanın muhtelif duvarlarını birbirini tamamlayan değişik pastel renklerle boyamak mümkündür. Aynı odadaki bu değişik renklere rağmen kapılar açıldığı zaman koridorların ve içice gecen odaların değişik olmaması aynı âhengi tamamlaması, yani duvar renklerinin birbirini tutması da şarttır. Zaten yemi iç mimari evlerde birçok kapıları ortadan kaldırmakta ve birçok odaların kapısız geçitlerle birbirlerini tamamlamalarını öngörmektedir. Kapı dana çok yatak odaları, banyo ve mutfak için kullanılmış, koridorlarda ve içice geçen odalarda lüzumsuz addedilmiştir Çıkarılamıyan kapıların da özel bir dekorasyon ile değişik bir sekil almalarına dikkat edilmekte bazı küçük kapılar kumaşla giydirilerek dekorasyona uydurulmakta veya ufku genisleten iç pencerelerle bunlara değişik bir biçim verilmektedir. Şık bir mutfağın, yemek odasından iki kanatlı bir yarım kapı ile ayrılması ve yemek odasının dolayısıyla salonun bir devamı olarak meydana çıkması da çok görülmektedir.

Duvarlar ve kapılar böylece evde bir dekorasyon unsuru olduktan başka bunlardan faydalanmak ve bunları kullanmak da adeta bir zorunluk halini almıştır. Meselâ bir kapıyı battal edip şık bir kitaplık haline sokmak, raflar koyarak faydalanmak, duvarları yerli dolap ve raflarla teçhiz ederek alabildiğine kullanmak, ailenin küçük evlere yerleşebilmesini ve rahat yaşamasını sağlamaktadır.

yayınlar

ÇARMIHTAKİ YENİ MEHMET

(Yılmaz Grudanın şiirleri, İzlem Yayınları 17, Sanat Dizisi 13, İsteme adresi : P.K 694 Galata - İstanbul, Ersa Matbaası İstanbul 1964, 52 sayfa, orta boy, 250 kuruş).

Oldukça uzun süredenberi şiir dünyamızda şöyle okuyucuyu derinden saracak, güçlü nefesli bir şiir kitabı yayınlanmamıştı. İkinci Yeninin çıkmazı, anlamsızlık cereyanları, ecişbücüş lâf yığınları, topluma faydası olmayan gevezelikler, snobizmin göbeğine düşmüş sanatçılarımızın anlamsız sen-ben çekişmeleri, beni nerdeyse, Türkiyede artık iyi şiir yazılmıyor diyecek hale getirmişti. Dünün şöhretleri de sonu gelmez bir çıkmaza düşmüşler, kendilerini tekrardan öteye adım atamaz duruma girmişlerdi. Derken, Yılmaz Grudanın "Çarmıhtaki Yeni Mehmet'i, elime geçti.

Grudanın kitabında on uzun şiir var. Şiirleri okumaya başladım, Kitabı bir türlü bırakmak istemedim. Yılmaz Grudada da İkinci Yeninin, anlamsızlığın etkisi yok mu? İnsanı bunaltan satırlar altalta dizilmiyor mu? Diziliyor. Yadırgatıcı, insanı rahatsız edici mısralar çok. Ama bunların yanıbaşında, yığınların arasında, dağ başlarında yanan çoban ateşleri gibi birden parlayıveren, birden insanın içini ısıtıveren, yürekte bir tatlı kıpırtı uyandırıveren mısralar da çok. Bakıyorsunuz birden bir erkekçe söyleyiş, bir destan havası veya kafaya dank diye vuran bir gerçek... Mısraı baştan alıyor, okuyorsunuz. Söylenişi kolay, okunuşu kolay. Mısra içinde kelimelerin yerlerini oynatmak zor, anlamadığınız, takıldığınız birşey kalmamış. Hoşlanıyorsunuz.

Yılmaz Gruda, genç kuşak şairlerinden. Hani şu, Orhan Velilerden sonra tümüne "Genç Kuşak" denilen şairlerden. Ama Orhan Velilerden çok daha sonra gelen, hattâ Orhan Velilere karşı çıkan bir kuşağın şairlerinden... Şürlerinde buram buram Attila İlhan havası kokuyor. Deyişi, söyleyişi hep Attila İlhanvârî. Yılmaz Gruda Attila İlhanvârî yazıyor ama, yazdıklarına gene de kendinden birşeyler katıyor. Şayet Grudanın üç-beş şiirini okumuşsânız, imzasını görmeden okuduğunuz bir şiiri için, "Bu, Yılmazın" diyebilirsiniz.

"Çarmıhtaki Yeni Mehmet", son günlerde elimden düşüremediğim bir kitap oldu. İşte size "Çarmıhtaki Yeni Mehmet"ten rastgele bir bölüm. Böyle pek çok, bölümü bu kitapta bulabileceğinizi bilerek okursanız, Grudanın kitabına gerçek bir ilgi duyarsınız sanırım: "Adını kimseler sormadı, o kimselere söylemedi adını — yanıksı suratında git deki derya gelecek — ve sıkıntısına- doğru eskimiş yarınların ölümü — ve koparıp kırık ve korkunç bakışlarını dağlardan — ba kanlara güldü, yepyeni — sonra nemli yamçısını yere serip oturdu — ağır ağır çöktü halkalar —birden bağırdı, yepyeni: — bakma diyorum toprağa —içindeki sana eğil —eğer bir nehir uğuldaramıyorsa yoksun — yok sana susamış bu toprakta buyda, yulaf, alma — ne durur elin, yüreğin böğründe — nereyedek gidecek bu ütümün — tanrıyı nice bilirsen bil, senin — emret dağ yürüyecektir, iste alacaksın - sultan sensin demedim mi — demedimse. dedim gayrı, bil."

Kitaplar

YOLUN ÜSTÜNDEKİ KAYA
Hikâyeler. Yazan: Samim Kocagöz. İmece yayınları sanat dizisinin ikinci kitabı, 1964 yılında Ankarada Ayyıldız Matbaasında basılmıştır. Orta boy, 96 sayfa, 300 kuruş. İsteme adresi: İmece Yayın Kooperatifi, P.K, 546 - Ankara

DRAM SANATI
Tiyatro üzerine inceleme Yazanlar: G. Wickham - G. Brereton. Çevirenler : Ergin - Gani Yener. Elif Yayınları Tiyatro dizisinin dördüncü kitabı, 1964 yılında İstanbulda Çeltüt Matbaasında ba sılmıştır. Orta boy, 78 sayfa, 350 kuruş. İsteme adresi: Elif Kitabevi, Sahaflar Çarşısı - İstanbul

HİNTLİ KLÜBESİ
Roman. Yazan : Bernardin de Saint - Pierre. Çeviren : Şerif Hulusi Kurbanoğlu. Pınar Yayınevi, klâsikler dizisinin, ikinci kitabı, 1964 yılında İstanbulda Sinan Basımevinde basılmıştır. Orta boy, 47 sayfa, 200 kuruş, isteme adresi: Pınar Yayınevi, Ankara Cad. Ankara Han Kat 4,. No. 46 - İstanbul

OPERET & TABLO
Tiyatro hikâyeleri. Yazan: Burhan Arpad. İzlem Yayınları, sanat dizisinin 17. kitabı, .1964, yılında İstanbulda Yeni Matbaada basılmıştır. Küçük böy, 80 sayfa 300 kuruş.

YAŞAMA DUVARI

Gezi notları. Yazan : Nevzat Üstün. Ataç Kitabeyi yayınlarının !. kitabı, 1964 yılında İstanbulda Ersa Matbaasında basılmıştır. Küçük boy, 108 sayfa, 400 kuruş

MEZARSIZ ÖLÜLER
Oyun. Yazan : Jean Paul Sartre. Çeviren : Adalet Ağaoğlu. İzlem Yayınları, sanat dizisinin 18. kitabı, 1964 yılında İstanbulda Dizerkonca matbaasında basılmıştır. Küçük boy. 96 sayfa, 300 kuruş. İsteme adresi: İzlem Yayınevi, Cağaloğlu Türbedar Sok. Trakya Hanı 33 - İstanbul

TİYATRO

istanbul

Kent Oyuncularında Brecht

Kent Oyuncuları topluluğu yeni mevsime, gene Dormen Tiyatrosunda verdikleri Saat 18 temsilleriyle girdiler ve ilk oyun olarak Bertolt Brecht' in "Üç Kuruşluk Opera"sına oynamıya başladılar.

Bilindiği gibi "üç Kuruşluk Opera" bir müzikaldir ve ünlü alman bestecisi Kurt Weill'in müziği ile oynanmaktadır. Böylelikle Bertolt Brecht iki yıl önce; yarı amatör bir topluluk olan, Üsküdar Saat Altı Tiyatrosunun oynadığı "Carrar Ananin Silâhları"ndan sonra "Sezuvan'ın iyi İnsanı'' ile geçen yıl Şehir Tiyatrosuna, şimdi de Kent Oyuncuları sahnesine geçmiş olmaktadır.

"Üç Kuruşluk Opera" müzikalinin temsili Kent Oyuncularında tam üç saat sürmekte ve topluluk 27 oyuncusuyla sahnede gözükmektedir. Bunların arasında. Şehir Tiyatrosundan misafir sanatçı olarak alınan Ayla Algan da vardır ve müzikalin önemli rollerinden biri olan Sustalı Mack'ın nikâhlı karısı Polly Peachum'u oynamaktadır.

Hemen hemen bütün dünya sahnelerini dolaşmış olan bu müzikali, Kent Oyuncuları topluluğu için. Tuncay Çavdar dilimize çevirmiş, sahneye koyma işini de kendisi yapmıştır, Tuncay Çavdar tiyatro çevrelerimiz için yeni bir addır ve ilk defa kendini "Üç Kuruşluk Opera" gibi tarihi önemi olan bir müzikalin sahnemize maledilmesi dolayısıyla duyurmaktadır. Genç sanatçı Amerikan Kolejini bitirdikten sonra İtalyaya giderek orada yüksek mimarlık öğrenimi yapmış, bu arada tiyatroya büyük bir 110 duyarak Milano'daki Piccolo Teatro'da ve Perlinde reli çalışmıştır. "Üc Kuruşluk Opera'' Türkiyedeki ilk rejisidir ve opere aradan geçen zamanın gerektirdiği transrjositlon'u cesaretle yapmış olması dikkati çekmiştir.

Oyunun konusu. bilindiği gibi dilenciler, hırsızlar, katiller ve fahişeler çevresinde geçmekte vakaya polis de sık sık karışmaktadır. Eserin kahramanı Sustalı Mack bir hırsızlar ve katiller çetesinin reisidir ve Müşfik Kenter tarafından canlandırılmaktadır. Yıldız Kenter ise bu yakışıklı, ama vefasız çete reisine gönül vermiş, bir gençkızla evlendiğini öğrenince de ondan intikam almak için onu, ortaklık ettiği polise yakalanmak için herşeyi göze almış olan İzbelerin Jenny'sini oynamakta ve söylediği müzikli parçalarla tatlı bir sesi olduğunu, belli etmektedir.

Arena Tiyatrosunda "Mr. Nato"

Orijinal adıyla "Kuru Gürültü"

Oyun : "Mr. Nato" ("Brouhaha").

Yazan : George Tabori.

Adapte eden : Seniye Keskin.

Tiyatro : Arena Tiyatrosu.

Sahneye koyan : Ziya Demirel

Dekor - Kostüm : J. Robert - Belgin Gürkanlar.

Konu : Orta Doğuda, küçük bir ada üzerinde bütün üretimi hindistancevizi ile ısırganotundan ve deve tersinden ibaret, küçük bir arap sultanlığı... Hazine tamtakır, sultan borç işindedir. Adaya bir vurgun vurmak için "düşmüş", uluslararası bir dolandırıcı olan Mr. Nato'nun yardımıyla bir ihtilâl düzenleyip yabancı memleketlerden, özellikle İngiltereden dış yardım koparmıya çalışıyor. Ne çare ki bu uydurma ihtilâlin ilk kurbanı İngiliz konsolosudur ve geriye - amerikalıyı kafese koymakta, gecikmiyecek - çok ateşli bir dul bırakmaktadır. İngilterenin kılı bile kıpırdamazsa da, Sovyet Rusya başını uzatmakta gecikmiyecek ve karşılığında amerikalının kellesini almak şartıyla birkaç milyon dolar vermeğe razı olacaktır. Ama ayaküstü kurulan bir ihtilâl mahkemesine kendi kellesini kaptırmak tehlikesiyle karşılaşınca bu şartlı dış yardımı hibe yoluyla yapmayı tercih edecek, herşey de yoluna girecektir...

Oynıyanlar : Yıldırım Önal (Sultan), Melih Lâçinkaya (Veziri), Zeki Alasya (Konsolos). Altan Karındaş (Ateşli dul), Ali Yalaz (Mr. Nato) Esen Günay (Tyepkin yoldaş) v.s.

Beğendiğim : Yıldıran Önal ile Altan Karındaşın, bu bir çeşit "büyükler için yazılmış çocuk piyesi"ni, kahkahalarla seyredilen, eğlenceli - ve tuzlu biberli - bir komedi haline getiren tatlı, sürükleyici oyunları. Ziya Demirelin -adaptasyonun bilgiçliği içinde çocuksu, taraflarını iyi belirten - renkli, tempolu sahne düzeni. J. Robert'le B Gürkanların, sadeliği içinde gözokşayan havayı da veren dekoru.

Beğenemediğim : Ali Yalazın -ölçülü, sevimli oyununa rağmen - esere adını veren Mr. Nato'da yazarın hayâl ettiği karikatürü hâkim bir tip halinde aksettirmeyen kompozisyonu. Esen Günayın, ana çizgileri bile belirmiyen, Tyepkin yoldaşı.

Sonuç : Pek ince eleyip sık dokumadan - ve derine inmeden - gülmek isteyenlerin hoşlanacakları, ültra modern bir mizah ve alay curcunası-nükte ve hiciv gücü "kuru gürültü"ye giden bir curcuna.

Naciye FEVZİ

M U S İ K İ

Haberler

Alman Kütüphanesi tarafından tertiplenen bir bale resitali 3 ve 4 Kasım 1964 akşamları Devlet Operası salonlarında tekrarlanacaktır. Bu resitali Hamburg Devlet Operası birinci balecileri Dulce Anaya ile Rainer Köchermann ve Viyana Devlet Operası birinci balecileri List Maar ile Willy Dirtl vereceklerdir. Ayrıca. Heildelberg Şehrî Tiyatrosundan birinci balerin Vreni Wohlschlegel ile koreograf Wolfgang Leitsner de katılacaklardır.

Cumburbaskanlığı Orkestrasının 23 Ekim 1964 Cuma akşamı vereceği konsere alman piyanisti Robert Alexander Bohrtim solocu olarak katılacak, ayrıca 26 Ekim akşamı yine Konser Salonunda bir de resital "erecektir.

Orkestranın eski kemancılarından ve konsertmayeter sandalyasını işgal eden üç üyeden biri olan Fethi Kopuz Amerikada, iki yıllık bir eğitim çalışmasını başarıyla bitirerek yurda dönmüştür. Bundan üc yıl önce vurdumuzu ziyareti sırasında Kopuz'u dinleyerek beğenen Profesör Paul Rolland'ın yanında temin ettiği bir asistanlıktan faydalanarak Amerikaya giden sanatçımız orada pedagojik faaliyetin yanısıra solocu olarak ve orkestralarla birilikte çeşitli konserlere de katılmıştır.

Orkestranın solo çellocusu Nusret Kayar, konsertmayster yardımcısı Kenan Kutucuoğlu ile kemancı Halûk Onarır, Cezayir Hükümeti tarafından bir Oda Orkestrası kurulmasında yardımcı olmak üzere iki yıl sürey le angaje edilmişlerdir.

1 Konser dinledim

Konseri verenler : Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası.

Yöneten : Boris Papandopulo (Yugoslavyalı misafir şef).

Solocu : Engin Eralp (Keman).

Konserin yeri : Ankara Konser Salonu.

Günü : 16 Ekim 1964 Cuma, Saat 20.30 da.

Program : Klâsik üstadlardan Joseph Haydn'in bir senfoniisiyle -üslûp yönünden pek sayılmasa da- iki çağdaş bestecini" eserlerinden ibaretti.

1 Haydn : Re majör "Gayda" senfonisi,
2. Haçaturyan : Koman konçertosu,
3. Papandopulo : Konser uvertürü.

Konserin Özellikleri :Konserin, çalınan parçalardan ikisinin Türkiyede ilk defa çalmışı bir yana en ilgi çeken yönü, çek genç ve şimdiye kadar hemen hiç adı duyulmamış bir kemancının kazandığı büyük başarıydı,

Engin Eralp adı bir süre önce Konservatuvarın öğrenci orkestrası eşliğinde wieniawski'nin konçertosunu çaldığından bu yana hiçbir yankı uyandırmamıştı, müzikseverlerin çoğu onun orkestrada keman çalmakta olduğunu, bile bilmezdi. Hele daha önemlisi Cumhurbaşkanlığı Orkestrasında bu kadar başarı gösterebilecek "solocu"larının da çalmakta olduğuna inananların sayısı da oldukça azdı. Çok kişi orkestra üyelerini önlerine konulan partileri çalmakla yetinen, kendi basma çalışması olmayan, biraz da kendini talibin seyrine bırakmış sanatçılar olarak görüyordu,

İşte Eralp geçen Cuma akşamı biraz da gelenekleşmiş hâle gelen. bu. inanışı yıktı. Orkestrada daha nice değerli solocular bulunabileceği, yeter ki bunlara imkân ve fırsat verilmesi gerektiği gerçeğini herkese duyurdu. Bence konserin asıl önemli tarafı ve üzerinde durulması gereken yönü de budur.

Ppandıpulo'ya gelince : Yugoslavyanın sayılı müzik otoritelerinden biri olduğu biyografisinden anlaşılan bu sanatçı ankaralı sanatseverlerin karşısına önemli bir yenilikle çıktı. Ağrı dağının ötesinde yaşayan insanların ulusal melodilerinden esinlenmiş yüzde yüz folklor kokan bir konçertoyu programına alarak konser mevsimine yeni bir çeşni getirdi.

Beğendiklerim : Konserin en başarılı dolayısıyla en çok beğenilen bölümü hiç şüphesiz Engin Eralpın solocu olarak katıldığı Hacaturvan konçertosuydıı. Gerek müziğin orijinal renkleri gerekse üslubunun müzik çevrelerimiz için yabancı oluşu ilgiyi daha çok üzerine çekti. Eralpin yeterli ve hakim tekniği tazelikle hareketin karışımı olan çalışı anlaşılması ve yorumu pek okadar zor olmayan fakat temiz bir yayla çok sağlam sesler isteyen bu konçertoyu başarıyla seslendirmesine yetti. Orkestranın eşliğine gelince- bir önceki konserin tersine- gereken canlılık ve bilhassa beraberliği sağlamış görünüyordu. Bunda Papandopulo'ya düşen pay büyüktür. Özellikle orkestra partisinin iyi seslendirilmesi bu konçerto bakımından önem taşır,

Beğenmediğim : Yönetici nekadar sempatik veya antipatik olursa olsun, sahnedeki hareketleri ne kadar ahenktar veya barmonisiz bulunursa bulunsun esas olan çaldırdığı müziğin bestecinin yarattığı müzik olup olmaması önemlidir. Bu açıdan bakılırsa konserin ilk bölümü suni ve üsluptan uzak, ikinci bölümü ise belki daha aslına yakın oldu. Besteci yönüyle Papandopulo sadece flimlere eşlik müziği yazabilecek ustalıkta, fakat sanat görüşü dar bir besteci...

Sonuç : Birçok yönleriyle Konser mevsimin daima , anılacak başarılarından biriydi. Özelikle Engin Eralp adının bundan böyle programlarda görülmesini bütün sanatseverler dilemektedir.

Daniyal ERİÇ

SİNEMA

Filmler

İki Kuşak sineması

Birinci Dünya Savaşı başladığı sırada, Lewis Milestone, Amerikaya gelişinin henüz birinci yılını dolduruyordu. İkinci yılına girdiğinde ise genç Milestone'u askere çağırdılar ve böylece rus asıllı ve Birinci ile İkinci Dünya Savaşı arası Hollywood sinemasının adı en önde gelecek usta sinemacısı Milestone, savaşla birlikte savaşın insanlar üzerindeki baskısı ve yıkıcı etkisini de yakından görmek ve incelemek fırsatım elde etmiş oldu.

Savaş sonrasında genç Milestone, meslek olanak sinemacılığı seçmişti ama, rejisörlüğü arada pek düşündüğü yoktu. Montajcılık buldu, benimsedi ve işine dört elle sarıldı. Thomas ince ve Max Sennett ile ortak çalışmaları, Milestone'u, giderek rejisörlüğe doğru itenekte gecikmedi ve sesli sinemanın başlangıcında Milestone, ilk filmini çevirmeye girişti. Deneme çağında - doğrusunu söylemek gerekirse. Milestone'un pek üstün bir yanı göze çarpmadı. , İlgiyi üzerine çeken ilk filmi, konusunu ünlü romancı Erich Maria Remarque'in ayni adı taşıyan romanından sinemaya aktardığı "Ali Quiet on the Western Pront - Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok" oldu. Milestone, bu filminde eline geçirdiği malzemeyi başarıyla kullanmasını bildi, kendi "görgü ve denemelerinden de alabildiğince yararlandı. Remarque'm romanı, daha yayınlandığı anda gürültü koparmış ve bütün dünyada yankılar uyandırmıştı. Savaşa karsı çıkışı, giderek Remarqıı̇e'ın başına türlü dertler açtı. Remarque vatanından sürüldü, kitabı, yeni palazlanmış naziler tarafından, meydanlar da büyük gösteriler düzenlenerek, törenle yakıldı

Bu ve buna benzer olaylar, ayni tepkinin Milestone'un filmine de gös. terilmesine yaradı. Milestone, yazarın romanındaki başarısını filminde de göstermeğe çalışıyor, kendisinin de tanıklık ettiği savaşı, bütün acı gerçekleriyle seyircisinin gözleri önüne seriyor, eş bir küçle Remarque'ı destekliyordu. "Ba'tı Cephesinde Yeni Birşey Yok", Milestone'un yıldızını çarçabuk parlattı ve rejisörünü, içinde bulunduğu kuşakta ön saflara geçirtti.

Ünlülerle üne erişme çabası

Milestone, daha sonraki filmlerinde "Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok" kadar başarıya erişemedi ama, her filminde bu çizgi dışına çıkmadı. Çıkmamağa da çaba gösterdi. Çeşitli ara flimlerinden sonra, bu defa yeni bir yazar ve yeni bir romanla seyirci karşısına çıktı ; John Steinbeck ve romanı "Of Mice And Men - Fareler ve İnsanlar'.., Milestone, Remarque'ın savaş içindeki insanlarına çok ben. zeyen Steinbeck'in savaş dışı ve yine küçük insanlarının serüvenlerini yalın, içten ve en az "Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok" kadar ustalıkla anlatıyordu. Başrollerini Lon Chaney Jr île Burges Meredith'in paylaştıkları "Fareler ve İnsanlar", Milestone'un Holly wood sinemasındaki yerini daha da pekiştirdi. Fakat olaylar İkinci Dünya Savaşım doğurmuş, sinema, savaşın propagandasına adanmıştı. Holly. wood, iki çeşit film imal ediyordu. Birinci tür filmler, düzmece kahramanların akıl almaz savaş serüvenleriydi Moral eğitimi sınıfının bu filmlerinde kahramanlar hârikalar yaratıyorlar, mitolojiye yaraşır olaylara girip çıkıyorlar ve seyircileri savaşa alkış tutmağa zorluyorlardı. İkincileri

Conte, Sinetra, Martin, Davis Jr. ve Lawford "Soyguncular" da
"Eski askerler ölmezler"

ise, incir çekirdeğini doldurmaz nitelikte filmlerdi. Sazlı-sözlü, cılk renkli ve savaşı unutturucu filmler...

Milestone, bu türün de dışında kalamadı. Birinci Dünya Savaşı üzerine çevirdiği "Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok"un başarısı üzerinden hayli yıl geçmişti ama, film henüz unutulmamıştı. Yapımcılar, "The Purple Heart - Kızıl Kalp"i buna güvenerek Milestone'a yaptırttılar. Yalnız, işin bir yanını unutmuşlar veya hesaba katmamışlardı : Milestone savaştan yana değil, savaşa karşı bir rejisördü. Nitekim, konusunu İkinci Dünya Savaşında Amerika ile Japonya arasındaki savaştan alan bir hikâyeyi işleyen "The Purple Heart - Kızıl Kalp" son derece duygulu, fakat kahraman yaratmaktan da dikkatle kaçınan, çokluk savaşın karşısında yer almış bir davranışı sürdüren bir filmdi. Milestone'un birinci sendelemesi, garip bir rastlantıyla, birinci çıkışının yazarı Remarque ile oldu. Remarque'ın romanları arasında en güçsüzü olan "Arc of Triumph - Zafer Âbidesi", günün iki ünlü yıldızı Charles Boyer ve İngrdd Bergman'a rağmen, istenileni vermekten uzak bir film oldu Mi. lostone, sendelemeye başlamıştı. Yine bir savaş filmi olan "Helis of Mon tezuma - Montezuma Cehennemi" ile "The Red Pony - Al Midilli" ve "Les Mis§raibles - Sefiller", Milestone'u yerinde duraklatan filmlerdi. İçlerinde tek kurtarıcı nitelik taşıyanı Gregory Peck'in başrolünde oynadığı "The Pork Chop Hill _ Mücadele Tepesi "ydi. Milestone, "Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok"u hatırlatan bir güçte. Koredeki savaşı anlatıyordu Yine gerçekçiydi, yine savaşın boşluğunu, yıkıcılığını - Hollywood sinemasının tanıdığı imkânlar içinde -.anlatıyordu.

ve "Soyguncular"

Yeni sinema ile kesin olarak bir ilişiği kalmamış olan eski ustanın yeni filmî "Ocean's Eleven - Soyguncular" düz fakat sağlam gerilimli bir filmdir. Konu, bir soygun olayını işlemektedir Senaryo Harry Brown ile Charles Ledererin ortak ürünüdür ve soygun olayına. biraz da acılı bir mizah havasında bakmaktadır.

Başrollerinde Frank Sinatra. Dean Martin, Sammy Davis Jr., Peter Law. ford, Angie Dickonson, Richard Conte ve Akim Tamiroffun oynadıkları "Ocean's Eleven - Soyguncular", eski ve yorgun ustanın düz anlatımlı, eski günlerini aratan, herşeye karşılık yine de kendisini temize çıkartan filmi olmuştur.

Konuya göre, İkinci Dünya Savaşında birlikte savaşan oniki eski komando arkadaşları, savaş sonrasında, ki durumlarını düzeltebilmek amacıyla çok iyi plânladıkları bir soygunu gerçekleştirme alanına koyarlar. Çetenin beyni Akim Tamirofftur, Plânı hazırlar ve onbir adamını soyguna salar. Kişiler, çeşitli katlardan seçilmişlerdir. Biri eski bir sabıkalı elektrikçi (Richard Conte), biri teksaslı bir sığır çobanı, biri bir burjuva delikanlısı (Peter Lawford), biri küçük bir şarkıcı (Dean Martin) ve biri da çöpçüdür (Sammy Davis Jr.). Geriye kalanları ise işsiz-güçsüz ve tedirgin takımındandır Yeni bir düzen kurma konusunda hepsini bir araya toplayan soygun, başarıyla sonuçlanır. Elektrikler kesilir ve Amerikanın eğlence, kumar beldesi Las Vegas'ın beş ünlü gazinosu, akıl almaz bir kolaylık ve çabuklukla soyulur. Bundan sonrası işler yine kolaydır ,yine başarıya erişecektir. Ama çelenin en gözde elemanı elektrikçi, beklenmedik bir anda kalp sektesinden, ölüverir. Eski askerler, elektrikçinin hissesine düşeni karısına göndermek, yâni parayı Las Vegas dışına çıkarmak için dâhiyane bir plân kurarlar : Para, ölen elektrikçinin tabutu içine yerleştirilir. Ölenin karısı, tabutun içinden çıkan parayla, ölüyü doğum yeri olan New York'a gönderecektir. Plân budur!

Fakat işler bundan sonrasında birden karışır. Elektrikçinin karısı, ölüyü göndermekten vazgeçer ve eski muharipler birliğinin duruma elkoyması sonucu, ölü, geleneksel bir askerî törenle yakılır ve bu arada paralar da yanıp kül olur.

"Çılgın İhtiras"

"Deter Glenvilie, Lewis Milestone'a karşılık, daha yeni kuşaktan bir sinemacıdır. Tiyatrodan gelmiştir ve ingiliz sinemasında henüz büyük bir kıpırdamış göstermemiştir, fakat filmog rafyası buna hazırlıklı olduğunu ortaya koymuştur.

Başrollerinde Laurenoe Olivier, Simone Signorat ve Sarah Miles'ın oynadıkları "Terms of Trail - Çılgın İhtiras", gerçekte çok kötü ve her an melodrama kayabilecek bir konuyu ele alıp işlemektedir. Hikâye, belirli üçgenin, iki kadınla bir erkekten kurulu saçayağının çelişmelerini konu edinmektedir.

Yaşlı erkek dramının temsilcisi Laurenoe Olivier, bir özel okulda öğretmendir. Glenville'in yanılgısı, iki tür hikâyeyi birbirine paralel yürütme arzusundadır.

Öğretmen Olivier, öğrencisi Sarah Miles'a bir yakınlık duyar ama, bu yakınlık, giderek yanlış yorumlanacak tır. Yeni ergenlik çağını sürdürmekte olan küçük Miles, hem çevresiyle, hem geleneklerle ve hem de Olivier ile çatışır. Olivier, düzenli hayatı içinde mutsuz bir kişidir Karısına tutkundur ya, çocuksuzluk yaşlı erkeği tedirgin etmektedir. Miles'a yakınlığı da buradan gelmektedir. Miles, o ilk ergenliğin verdiği ateşle yaşlı öğretmenine tutulur. Olaylar da küçük kıza yardımcı çıkar. Dinlenme tatilinde gezmeye gidilen Pariste, Miles, büyük bir ruhî. patlamaya uğrar, aş. kini öğretmenine açıklar.

Yaşlı öğretmen, iki arada bir derede kalmıştır. Evlidir, çevrenin baskısını duymaktadır, yasağa karşı direnme gücünü kendinde görememektedir, Miles, bir gece. bütün utanmazlığı üzerinde, Olivier'nin oteldeki odasına gider ve kendini teslim etmeye geldiğini açıklar, Olivier, küçük kızı anlayışla karşılar ve bunun imkânsızlığını anlatır. Ani patlama ve ardısıra gelen yıkılma, küçük öğrencide beklenmedik bir tepki yaratır ve dönüşte, skandal patlak verir Olivier küçük öğrencisine saldırmak suçundan yargıç önüne çıkarılır ve yargılanmaya başlar.

Hikâyenin buraya kadar olanında olağanüstü • hiç bir yan yoktur ve Glenville'in başarılı sinema dilini, ver yer. Olivier'nin aşın oyunu engellemektedir.

Daha sonraki bölümler ise. seyirci için şaşırtıcı değildir. Küçük Miles, gerilimin tam orta yerinde pişmanlık duyacak. Oliver'nin suçsuzluğunu çevreye kabul ettirecek ve hersey yine tatlıya bağlanacaktır.

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile kullanılır!
GRİPİN
KININLI GRİPİN
GRİPİN
4-29
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Bu bir REKORDUR!
KARİKATÜR REKLAM STÜDYOLARI
Kaptan Joschua 11 m.lik yelkenli bir tekne ile New Port'dan hareket ederek 74.030 km. uzunluğundaki deniz yolu ile dünya turunu tek başına 3 sene, 2 ay, 2 günde başardı. Bu zaferine rağmen Joschua yüzme bilmiyordu.
ZİRAAT BANKASI
Tasarruf Sahiplerine bir tek çekilişte
6 milyon lira
dağıtıyor. Bu da bir REKORDUR!..
BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE
40 APARTMAN DAİRESİ
5 ADET 100.000 LİRA
10 ADET 50.000 LİRA
20 ADET 25.000 LİRA
50 ADET 5.000 LİRA
ZİRAAT BANKASI
AYRICA
33208 TALİHLİYE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ VERİYOR